

Spectrum House

ANKET RAPORU

KÜRT Z KUŞAĞI

ŞUBAT 2022

HAZIRLAYANLAR

Araştırma ve Çalışma Ekibi

Dr. Azad BARIŞ
Dr. Tulin JOHANSSON
Zeki GÜRÜR
Ebru ÖZDEMİR
Özgür ÖKTEM
Hunav ALTUN
Dr. Barış ÖKTEM

Saha Koordinasyonu

Demet Sabuncuoğlu
Ali Cebe
Newroz Ünverdi

İÇİNDEKİLER

Sunuş	03
Yönetici Özeti	04
I. Bölüm: Demografi, Eğitim Durumu, İstihdam, Gelir	08
II. Bölüm: Medya Tercihleri	12
III. Bölüm: Gündelik ve Toplumsal Yaşam	20
IV. Bölüm: Etnik Kimlik, Din ve Algılanan Ayrımcılık	33
V. Bölüm: Siyaset	40
Sonuç ve Öneriler	49

SUNUŞ

Spectrum House olarak yeni sistem teorilerinin ve toplumsal modellerin tartışıldığı bir çağda siyasal, kültürel ve toplumsal alanda ortaya çıkan dinamikleri anlamaya çalışmakta, bu doğrultuda araştırmalar yürütmekteyiz. Bu çalışmamızda kimlik, aidiyet, sosyal hayat, din, cinsiyet, gelecek tasavvuru gibi geniş bir yelpazede politikanın doğrudan ya da dolaylı çekim alanında olan konularla ilgili Kürt Z kuşağının eğilimlerini anlamaya çalıştık.

Günümüz toplumlarının en dinamik kesimlerini oluşturan genç kuşaklar, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de muhtemel siyasi gelişmelere etki eden bir kuşak olarak karşımıza çıkmaktadır. Hem sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik dengeleri etkileyen, hem de sosyal politikanın inşasını yakından ilgilendiren genç kuşağın, toplumsal dönüşümde oynadığı rol tüm dünyada kabul görmektedir.

Kıta Avrupa’sında en genç nüfusa sahip olan Türkiye’de de gençlik üzerine son yıllarda birçok saha araştırması yapılmakta ve sonuçları yayınlanmaktadır. Bu çalışmalar çoğunlukla genellemeci ve indirgemeci bir çerçevede yapılmakta, etnik farklılıklar ve o farklılıkların dinamiklerine odaklanan araştırmalar nispeten az yapılmaktadır.

Bu somut durumdan hareketle Spectrum House olarak Türkiye’de en genç nüfusa sahip üç Kürt kenti Diyarbakır, Van, Şırnak ile İzmir ve İstanbul gibi metropoller başta olmak üzere 28 örneklem bölgesinde Kürt Z kuşağını, 5 temel başlıkta anlamaya çalışan bir çalışma yürüttük. Çalışmamız Kürt Z kuşağının dünyaya bakma biçimlerini, üretim ilişkilerini, davranış şekillerini, sosyal ve siyasal yönelimlerini ölçmeyi hedeflemekte ve bu anlamda ülkedeki siyaset yapıcılar, sivil toplum kuruluşları ve araştırmacılar için bir durum tespiti ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Bu sebeple elinizdeki çalışma ne salt bir seçim barometresi ne de siyasi yönelim kategorilerini sınıflandırma çabasıdır. Bu çalışmada Kürt Z kuşağının geçirmiş olduğu kültürel, siyasal ve toplumsal değişimleri dijitalizasyon ve iletişim teknolojilerinin gelişimi bağlamında “dijital habitus” kavramı etrafında anlamaya çalıştık.

Bu raporun Kürt Z kuşağının anlaşılmasına ve yapılacak çalışmalara küçük de olsa katkı sunmasını umuyoruz. Önümüzdeki dönemlerde bu saha araştırmamızdan elde ettiğimiz bulgu ve detaylar doğrultusunda, yine Kürt Z kuşağına dair çalışma ve araştırmalarımızın farklı konularda da devam edeceğini, araştırma projeleri sürdüreceğimizi ifade etmek istiyoruz.

Bu saha çalışmasının gerçekleşmesinde büyük emeği olan ve en başından itibaren çalışmayı yönlendiren, koordine eden, yüz yüze görüşmeleri yürüten ekibimize ve başından sonuna kadar fikirleriyle dışarıdan desteklerini esirgemeyen ve yol gösteren arkadaşlarımıza çok teşekkür ederiz.

Ayrıca saha çalışmamıza katılan ve sabırla tüm sorularımızı cevaplayan, gençlik dinamizmini anlama konusunda bize büyük katkılar sunan genç arkadaşlarımıza da teşekkür ederiz.

YÖNETİCİ ÖZETİ

Araştırma Çerçevesi

Türkiye çok önemli bir seçime giderken araştırma çalışmalarının da bu süreçte giderek yoğunlaştığını biliyoruz. Bu çalışmaların özellikle kararsız seçmenlere ve genç kuşaklara odaklandığı görülmektedir. Önümüzdeki seçimde oy kullanacak olan genç nüfusun yoğunluğu ve yeni oy kullanacak olan gençlerin seçim sonuçları üzerinde yaratacağı etki bu alandaki çalışmaları daha da önemli kılmaktadır. Birçok araştırma kararsızların yüzde 33'ünün ve yeni oy kullanacak olanların yüzde 10'unun seçim sonuçları üzerinde belirleyici bir etkisi olacağını göstermektedir. Gençlik üzerine yapılan araştırmaların da genel olarak "Z kuşağı" başlığı altında toplandığını, bu kuşağın davranışlarının, tercihlerinin, beklentilerinin, duygularının, siyasetle olan ilişkilerinin önemli bir ilgi alanı oluşturduğunu söyleyebiliriz.

Türkiye gibi toplumların önemli bir bölümünü oluşturan genç kuşaklar, çoğunlukla hâkim ve yerleşik kodlarla çatışmaktadır. Gerontokratik hiyerarşinin kendisini dayattığı, kural koyuculuğun yaş gibi kategoriler üzerinden belirlendiği toplumlarda genç kuşaklar kontrol edilmeye muhtaç bir anlayışla sınırları statüko tarafından çizilmeye çalışılan bir kategori olarak düşünülmektedir. Bu bağlamda gençlik sosyolojisinin, belki de sosyal psikolojisinin yeterince anlaşılır kılınmamış olması gençliğe dair çalışmaların yetersizliğini ortaya koymaktadır. Bu araştırma gençlik dinamizmini anlamaya çalışmakta ve konunun farkındalığıyla alt alan çalışması olan bir çabayı barındırmaktadır.

Z, Beta, Alfa, Üniversite Gençliği, İşçi-İşsiz Gençlik, Genç Kadın, Genç LGBTİQ+ gibi farklı kategorileri oluşturan ve yekpare bir bütünlük sergilemeyen genç nüfus, toplumun önemli bileşenlerinden biri ve geleceğin inşasının kuşkusuz önemli aktörüdür. Hem dünyanın hem de Avrupa'nın genç nüfus oranı en yüksek ülkelerinden biri olan Türkiye'deki genç kuşağın önemli bir kesimini oluşturan Kürt genç kuşağı, ülkedeki gençlik dinamizminin önemli yapı taşlarından birini oluşturmaktadır. Bu kuşak iletişim teknolojisinin hızlı gelişimiyle, hem ülkedeki sosyo-politik ve sosyo-kültürel dinamikleri etkileyen hem de bu dinamiklerin sonuçlarından etkilenen bir kuşak olarak ön plana çıkmaktadır.

TÜİK verilerine göre 2020 yılı sonu itibarıyla Türkiye'nin toplam nüfusu 83 milyon 614 bin 362 kişi iken, 15-24 yaş grubundaki genç nüfus 12 milyon 893 bin 750 kişidir. Bu veriler ışığında genç nüfus, toplam nüfusun yüzde 15,4'ünü oluşturmaktadır. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre 2020 yılında genç nüfus oranının en yüksek olduğu il yüzde 23,4 ile Hakkâri'dir. Bu ili yüzde 22,5 ile Şırnak ve yüzde 21,8 ile Siirt izlemektedir. Genç nüfusun en yüksek olduğu iller skalasında Ağrı, Muş, Van, Batman, Bitlis, Mardin, Urfa, Iğdır, Erzurum, Diyarbakır, Kars, Bingöl, Antep ve Adıyaman gibi Kürt nüfusun yoğun yaşadığı iller yer almaktadır. Kürt nüfusun yoğun olduğu 18 şehirde 15-24 yaş aralığındaki genç nüfus oranı yüzde 28,1'dir ve bu oran Türkiye ortalamasının neredeyse iki katına karşılık gelmektedir.

Genç nüfusun en yüksek olduğu illerin Kürt illeri olması, Kürt gençlerin geleceğin sosyo-politikasının belirlenmesine ne şekilde etki edecekleri ve bunda nasıl bir rol oynayacakları konusunda oldukça önemli ipuçları barındırmaktadır.

Bugün genç kuşaklar ağırlıklı olarak dijital bir habitusun içinde şekillenerek yerleşik kalıplarla çatışmaya girmekte ve gelenekselleşmiş toplumsal alışkanlıklardan farklılaşan davranışlar sergilemektedir. Dijitalleşmenin dünyanın farklı bölgelerindeki kuşaklara tezahürü benzer şekilde olmasa da iletişim teknolojisinin ortaya çıkardığı imkânların bugün genç kuşakları önemli oranda etkilediği yapılan birçok araştırma ve çalışmadan da anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan Türkiye'de uzunca bir süredir devam eden savaş ve çatışmanın, toplumsal kutuplaşma ve siyasi gerilimlerin Kürt genç kuşağı üzerindeki etkilerini anlamak ve ortaya çıkan veriler ışığında çözüm önerileri geliştirmek büyük bir ihtiyaç haline gelmiştir. Kürt toplumunun önemli bir bölümünü oluşturan genç kuşağın demokrasi, insan hakları, etnik kimlik, toplumsal cinsiyet rolleri, din ve algılanan ayrımcılığa dair düşüncelerini, kurumlara güvenlerini ve geleceğe dair endişelerini anlamak, dijitalleşme ve iletişim teknolojisinin gelişiminin bir sonucu olarak sosyal ilişkilenme eğilimlerini değerlendirmek, politik beklenti ve yönelimlerini ölçmeye çalışmak oldukça önem kazanmıştır.

Küçük yaş farklılıklarının bile farklı politik ve kültürel eğilim ve davranış şekillerinin oluşumunu etkilediği günümüzde, Z kuşağının siyaset, toplum, kültür gibi konulara yaklaşımını ortaya koymak, kendisinden önceki kuşaklarla benzerlik ve farklılıklarını belirlemek, onları anlamının yollarından biri olarak değerlendirilebilir. Üretim-tüketim alışkanlıklarından iş yapma biçimlerine, hayat tarzlarından duygusal dünyalarına, dijitalleşmenin ortaya çıkardığı yeni politik anlayış, örgütlenme ve grup ilişkilerine kadar yeni toplumsal nizamın aktörlerinden olan Kürt Z Kuşağını daha iyi tanımak, anlamak ve bu genç dinamiğinin oluşum, gelişim ve farklılaşma alanlarına odaklanmak bugün itibarıyla büyük bir ihtiyaç halini almıştır.

Bu çalışma Türkiye'nin içinden geçtiği ağır siyasal, toplumsal ve ekonomik sorunların genç kuşak üzerindeki etkilerini anlamak, genç kuşağın bu sorunlara yaklaşımında belirleyici olan faktörleri ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırma dijitalleşme süreciyle yakın ilgi ve etkileşimi dolayısıyla "dijital habitus" kavramı çerçevesinde gençlik dinamizminin şekillenmesine odaklanmaktadır.

Kimlik, aidiyet, sosyal hayat, din, cinsiyet, gelecek tasavvuru gibi geniş bir yelpaze içinde politikanın doğrudan ya da dolaylı çekim alanında olan Kürt Z kuşağıyla ilgili yaptığımız bu çalışmada gençlerin politik alanla ilişkisini anlamaya çalıştık.

Bu araştırma "demografi, eğitim durumu, istihdam, gelir durumu", "medya tercihleri", "gündelik ve toplumsal yaşam", "etnik kimlik, din ve ayrımcılık" ve "siyaset" olmak üzere 5 temel konuda Kürt Z kuşağını anlamaya odaklanmıştır.

Araştırma Yöntemi

Spectrum House, genç bir nüfusa sahip olan Kürt toplumunda gençlik dinamizmini anlamak, Kürt Z kuşağının sosyo-politik ve sosyo-kültürel eğilimlerini ölçmek, iletişim ve yeni medya araçlarıyla ilişkisini ortaya koymak, politikaya dair tahayyüllerini, geleceğe dair tasavvurlarını, kaygı, endişe ve memnuniyet durumlarını kavramaya odaklanan bir araştırma yürütmüştür.

Araştırma 1.012 Kürt genci ile yapılmıştır. Gençlerin yerel yönetimlerden sivil topluma, siyasete katılımdan ekonomik gidişata, demografiden istihdam ve gelir durumuna, medya tercihlerinden gündelik ve toplumsal yaşama, etnik kimlikten dil, din ve algılanan ayrımcılığa dair birçok konuda arayış, eğilim, memnuniyet ve beklentileri ölçülmeye çalışılmıştır.

Saha çalışması yüz yüze anket yöntemiyle Kürt illerinde ve batı illerinde olmak üzere 2 temel bölgede gerçekleştirilmiştir. Kürt illeri olarak Diyarbakır, Van ve Şırnak tercih edilmiştir. Araştırmanın yapıldığı Diyarbakır ve Van büyükşehir statüsünde olan, heterojen gençlik kategorilerini barındıran kentlerdir. Şırnak ise büyükşehir statüsünde olmayan, nüfus yoğunluğu görece daha düşük olan başka bir örneklem olarak araştırmanın yapıldığı diğer Kürt ilidir. Araştırmanın yapıldığı İstanbul ve İzmir ise hem Kürt nüfusunun yoğun olarak yaşadığı, hem de orada yaşayan Kürt nüfusun Kürt illeriyle güçlü bir etkileşim ve iletişim içinde olduğu kentlerdir.

Anket çalışması, Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS2) sistemine göre 26 bölgeyi esas alan, 5 ilde basılı soru formları ve akıllı cihazlar kullanılarak yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Saha çalışması 20 Aralık 2021 - 10 Ocak 2022 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. 18-25 yaş grubu Kürt gençlerine yönelik belirli seçim yöntemiyle örneklem oluşturulmuştur. Araştırmanın bulguları hata payı yüzde 95 güven aralığında +/- 1,7'dir. Çalışmamızda katılımcılara Spectrum House adına Kürt Z kuşağının görüşleri hakkında anket yapıldığını, anketimizin tamamen gönüllülük esasına dayandığını, katılmak ya da devam etmek istemediği takdirde dilediği an anketi sonlandırabileceği, vereceği tüm bilgilerin gizli kalacağı ve asla üçüncü kişilerle paylaşılmayacağı, kimlik bilgilerinin alınmayacağı, gizliliğin esas olduğu bilgileri verilmiştir.

Temel Bulgular

- Kürt Z Kuşağı, **yekpare bir bütünsellik taşımamaktadır**, tam tersine farklı sosyal sınıflardan, kültürel değişkenlerden ve siyasal eğilimler taşıyan heterojen bir grup olarak ülkedeki siyasal, kültürel ve ekonomik gelişmelerin sonuçlarından önemli oranda etkilenen bir kuşak olarak ön plana çıkmaktadır.
- Bu kuşağın politik tahayyülleri kendinden önceki kuşaklarla paralellik göstermesine rağmen siyasete ve **siyaset yapıcılara yönelik mesafesi**, dikkat çekici bir ayrıntı olarak ön plana çıkmaktadır.
- Kürt Z kuşağı ülkedeki siyasi, sosyal ve ekonomik gelişmelerin bilincinde, fakat bu gelişmelere etki etme ve bunları değiştirme konusunda kendinden önceki kuşaklardan görece **daha edilgen/tepkisiz bir kuşak** olarak dikkat çekmektedir.
- Kürt Z kuşağının en temel sorunları olarak, **işsizlik, gelecek kaygısı, ekonomik sorunlar ön plana çıkmakta** ve bu durum gençlerin endişe, korku ve geleceğe dair tasavvurlarını önemli oranda etkilemektedir.
- Kürt Z kuşağı kendinden önceki kuşaklardan ve ebeveynlerinden belirgin bir şekilde eğitim seviyesi açısından ayrılmakta, **okuryazarlık oranı gittikçe artmaktadır**.
- Kürt Z kuşağının %85'ine yakını aileleriyle birlikte yaşamaktadır. Bunun sebebi büyük oranda ekonomik bağımlılıkla ilgili ve bu veri **gençlerin aileye bağımlı olduklarını** göstermektedir.
- Kürt Z kuşağının gelir düzeyine baktığımızda %43'ü 1.000 liranın altında, %54'ü de 1.500 liranın altında bir gelire sahip. **Yarisından fazlasının temel ihtiyaçlarının altında gelire sahip olması** Kürt gençlerinin bağımsızlaşmasına engel bir etken gibi yorumlanabilir.
- Kürt Z kuşağının politik tutumları Kürt toplumunun politik tutumuyla büyük oranda paralellik göstermektedir. Gençlerdeki politik tutumlarda sürekliliği belirleyen faktörlerin önemli bir kısmı **ortak kültür ve ortak hafızadan** kaynaklanmaktadır.
- Kürt Z kuşağının medya ilişkilerine baktığımızda TV, radyo ve basılı gazeteye yerine, **dijital medya araçlarına eğilimin belirgin bir şekilde artış gösterdiği** görülmektedir. Bu kuşağın sosyal ve siyasal enformasyon kaynağının neredeyse yarısını sosyal medya platformları oluşturmaktadır. Gençler zamanlarının önemli bir kısmını internette geçirmekte, dijital bir enformasyonun parçası olma konusundaki eğilim giderek artmaktadır.
- Kürt Z kuşağının sivil toplum örgütlerine, derneklere ve siyasi partiler gibi **kolektif yapılara katılımı oldukça düşüktür**. Gençler bu yapılara çok fazla güvenmemekte, bu yapıların değiştirici, dönüştürücü gücüne inanmamakta, bu yapıları kapsayıcı bulmamakta ve hiyerarşik bulmaktadır.
- Kürt Z kuşağının neredeyse üçte ikisi ekonomik sorunlar, istihdam sorunu ve ülkedeki siyasi belirsizlik ve kutuplaştırmanın bir sonucu olarak **yurtdışında yaşamayı** istemektedir.
- Kürt Z kuşağının yönetim sistemine, asker, polis, yargı gibi kurumlara ve bürokrasiye güvenleri oldukça düşüktür. Bunlar içinde **Cumhurbaşkanlığına güvenin %15** gibi çok düşük bir orana sahip olması dikkat çekicidir. Güven konusunda en çarpıcı sonuçlardan biri de belediyeler ile ilgilidir. Kürt illerinde belediyelere güvenmeme oranları oldukça yüksektir (Diyarbakır %56,8, Şırnak %57,1, Van %45,3) Bu güvensizliğin önemli sebeplerinden biri olarak 2016'dan beridir hayata geçirilen **kayyım uygulaması** gösterilebilir.
- Kürt Z kuşağının dörtte üçü etnik aidiyet konusunda kendisini **Kürt kimliğine ait** hissettiğini ifade etmiştir. Herhangi bir etnik aidiyeti olmadığını belirtenlerin oranı Van'da diğer şehirlere göre açık ara öndedir.
- Kürt Z kuşağının dörtte üç gibi yüksek bir oranı etnik, dil, cinsiyet ve ekonomik durum itibarıyla **ayrımcılığa uğradığını** ifade etmiştir. Bu durumun, özellikle 2015'ten sonra tekrar uygulamaya konulan çatışma ve kutuplaştırma siyasetiyle beraber ivme kazandığı görülmektedir. Yine gençler genel toplum, medya, mahkemeler, ordu, polis gibi kurumlarda %50'nin üzerinde, siyasi partilerde ise %49,6 oranında ayrımcılık olduğunu söylemiştir. Bu durum **gençlerin yaşadığı kaygı, güvensizlik ve memnuniyetsizliğin** önemli sebeplerinden biri olarak ön plana çıkmaktadır.

- Kürt Z kuşağının dörtte üçü kendilerini bir dine ait hissettiklerini ve bunların %97,5 ise Müslüman olduğunu belirtmiştir. **Gençlerin %52,7'si (%37,5 hiç dindar değilim, %15,2 ise dindar değilim) dindar olmadıklarını** söylemiştir.
- Kürt Z kuşağının %38'i kendisini **herhangi bir partiye yakın görmezken** %55'i bir siyasi partiye kendisini yakın görmektedir. Yakın hissedilen partiler açısından oranlara baktığımızda %57,8 ile **HDP** diğer partilerden açık ara önde **görünmektedir**. Bununla birlikte Kürt gençlerinin %18,4'ü kendisini **CHP**'ye yakın **görmektedir**.

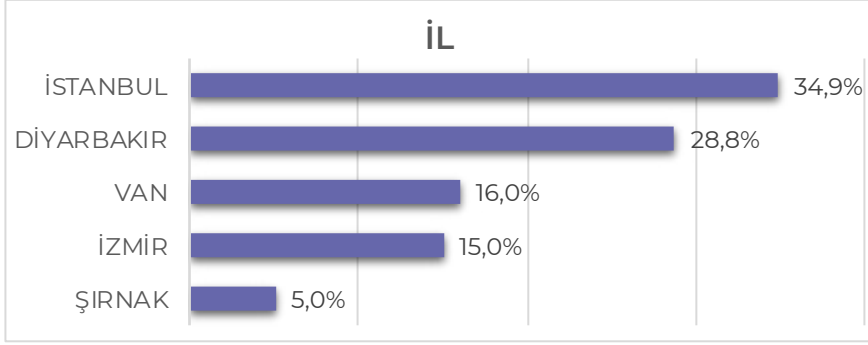
KOPYASI

I. BÖLÜM

DEMOGRAFI, EĞİTİM DURUMU, İSTİHDAM, GELİR

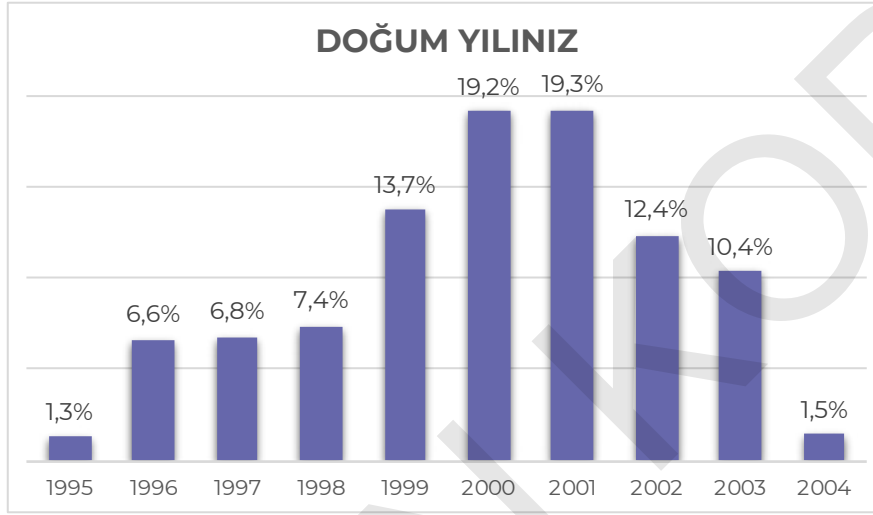
Şehir Dağılımı

Anket çalışması, Türkiye genelinde NUTS 2 sistemine göre 26 bölgeyi esas alan, 5 ilde basılı soru formları ve akıllı cihazlar kullanılarak yüz yüze gerçekleştirilmiştir.

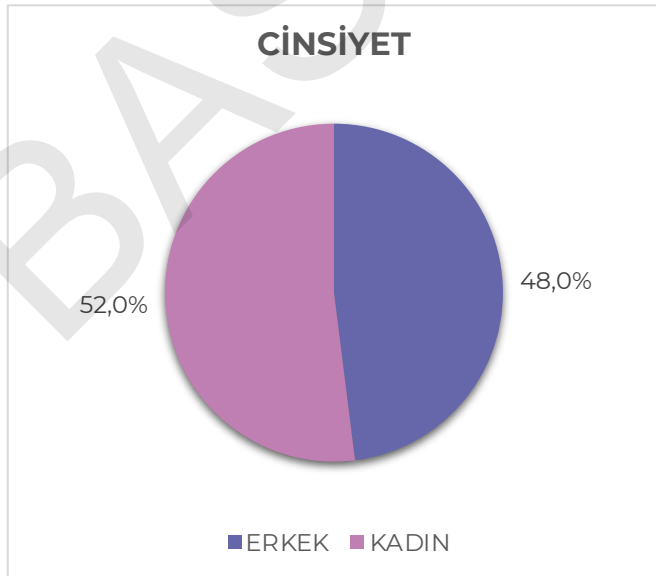
Yaş Durumu

Araştırma toplam 1.012 genç ile yapılmıştır. 18-25 yaş aralığı, örneklemin yüzde 95,8'ini oluşturmaktadır.

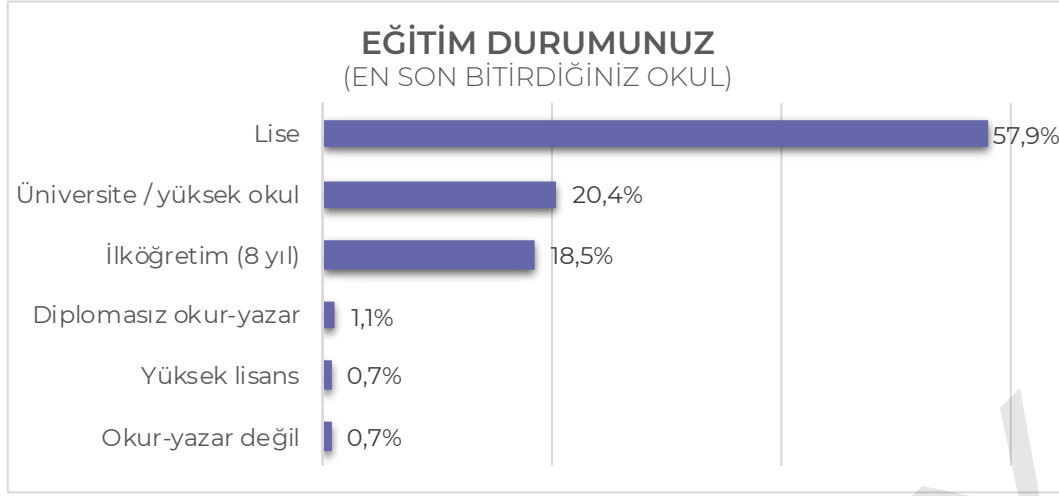
Cinsiyet Dağılımı

Araştırma boyunca katılımcılar arasında kadın-erkek eşitliği gözetilmeye çalışılmış, katılımcıların yüzde 52'si kadınlardan yüzde 48'i ise erkeklerden oluşmuştur.

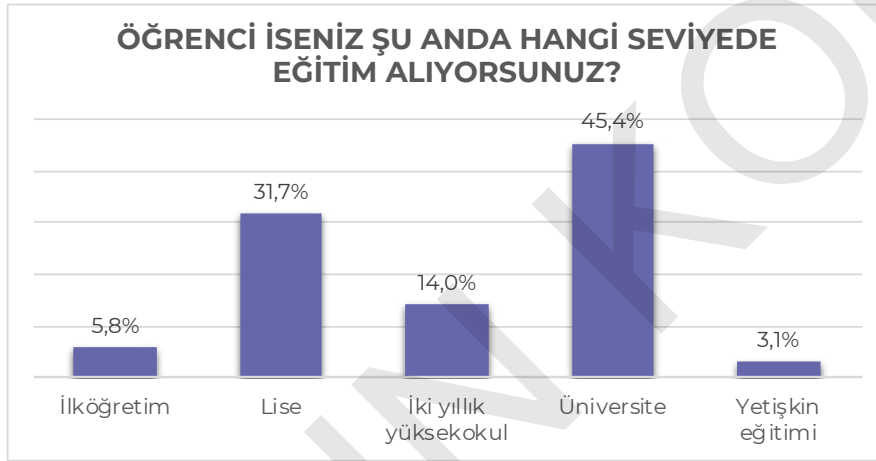

Eğitim Durumu

Çalışmaya katılan gençlerin yüzde 57,9'u lise öğrencisi/mezunu, yüzde 20,4'ü üniversite öğrencisi/mezunu, yüzde 21,7'si ise ortaokul mezunu ve altı olarak dağılmıştır.

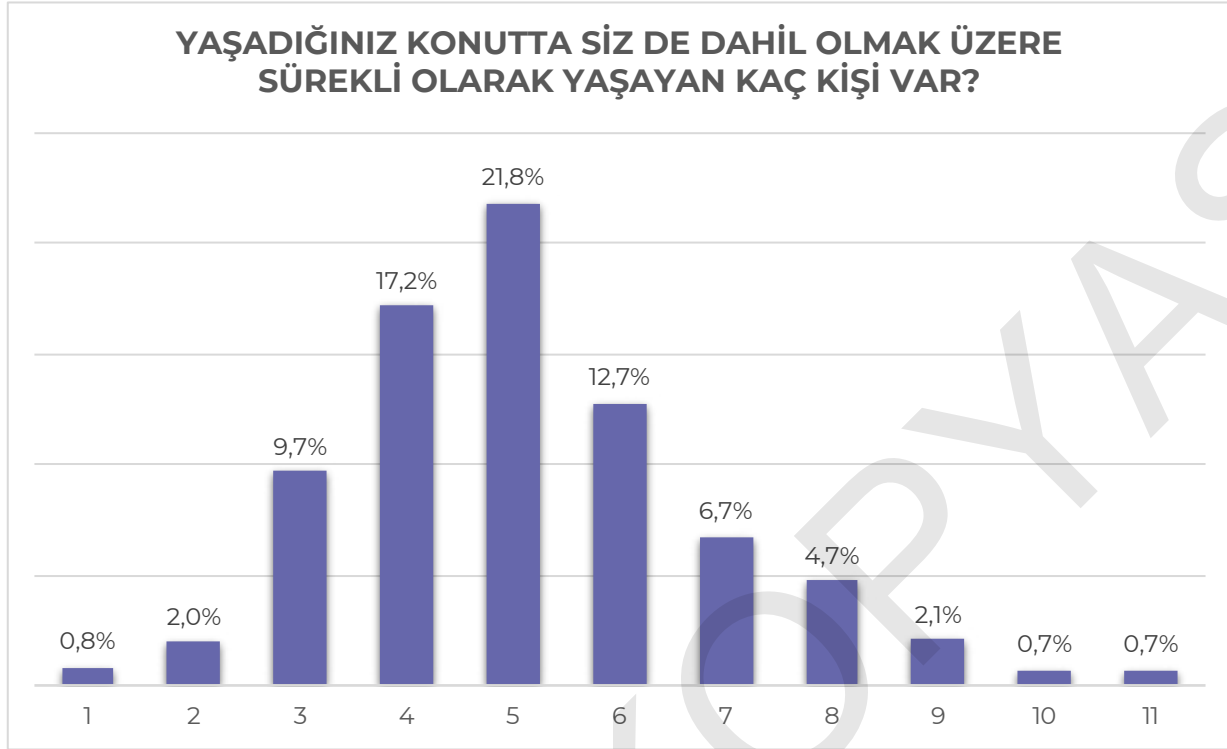

Çalışmaya katılanlar arasında öğrenci olduğunu beyan edenlerin eğitim seviyelerine baktığımızda yüzde 45,4'ünün lisans, yüzde 14'ünün ön lisans, yüzde 31,7'sinin lise, yüzde 5,8'nin ise dışarıdan ilköğretim eğitimlerini sürdürdükleri görülmektedir.

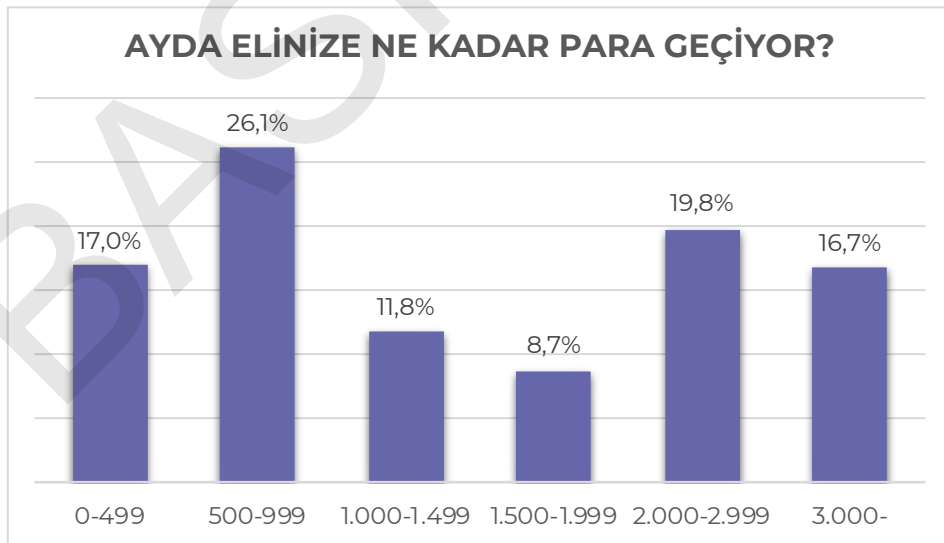
Hanehalkı Dağılımı

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2020 yılında Türkiye’de ortalama hanehalkı büyüklüğü 3,3 kişi iken, Kürt illerinde bu ortalama 4,11 kişinin üzerine çıkmaktadır. Örneklemen hanehalkı büyüklüğüne baktığımızda ise ortalama 5,3 kişi çıktığını görüyoruz. Bu sonuç Kürtlerin hanehalkı sayısının yüksekliğini halen korumakta olduğunu göstermektedir.

Gelir Durumu

Araştırmaya katılan gençlere bir ayda ellerine geçen gelirin yaklaşık ne kadar olduğu sorulmuştur. Gençlerin yüzde 43,1’inin aylık geliri 1.000 lira ve altındayken, yüzde 54,9’unun geliri 1.500 liranın altında kalmaktadır. Katılımcıların yüzde 25,8’inin ise 1.500-3.000 lira arasında bir geliri bulunmaktadır. Sonuçlara baktığımızda, Kürt gençlerin yarısından fazlasının temel ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak bir gelire sahip oldukları görülmektedir.

KOPYASI

II. BÖLÜM

MEDYA TERCİHLERİ

Habitus, Dijital Habitus ve Z Kuşağı

İletişim teknolojisi ve ona bağlı olarak dijital devrim sonucunda hayatımıza giren internet, özellikle son çeyrek yüzyılda bireyleri, ilişkileri ve sosyal yaşamı bir bütün olarak değiştirip dönüştürmüştür. Teknolojik devrimin büyük oranda etkili olduğu günümüzde dinamik, satın alınabilir ve çoğul kimlikler edinebilme seçenekleri, dijitalizasyon içinde farklı eğilim ve arayışları da beraberinde getirmiştir.

Bugün kültür, sosyal ilişkiler ve duygu ekonomisinin dijitalleşmesi süreciyle birlikte “dijital habitus” içinden “içselleştirilmiş eğilimleri” okumamız ve anlamaya çalışmamız bir zorunluluk olarak durmaktadır.

Pierre Bourdieu’nun yeni bir sosyal alan olarak kavramsallaştırdığı habitus terimi, dijital yerliler olarak tanımladığımız Z kuşağının yeni bir kültür mefhumu olarak bizatihi ürettiği ve kullandığı dijital alanla örtüşen bir özelliğe sahiptir. O nedenle kavramı bütün bağlamlarıyla ele almak ve dijital alanla bağlamsallaştırmak kolaylaştırıcı bir işlev görecektir. Kavram bu haliyle bile bizi bir yandan klasik sosyal teorilerinin dışında yeni bir sosyal alan etrafında düşünmeye iterken, diğer taraftan yeni bir düşünme dünyasının kapısını da aralamaktadır.

Bugün dijital alan veya onun kültüre dönüşmüş hali Z kuşağının idrak dünyasına dayanan bir alan olduğu gibi onun kendisini hissettiği bir yerdir de aynı zamanda. Birçok karakteristik özelliğinden dolayı istisnai bir kuşak olarak tanımlanan Z kuşağı mevcut toplumsal birçok üretim ve tüketim alanının içinde aktif olarak yer almasına rağmen kendi idrak dünyasına dayanan dijitalizasyon alanında önceki kuşaklardan çok farklı bir bağ ve aitlik ilişkisi kurmaktadır.

Habitus bir bireyin içinden geçtiği zaman, yetiştirilme biçimi, aldığı eğitim ve sahip olduğu mizaç yoluyla oluşur. Bu anlamda, bu farklı etmenlerin neredeyse tamamının etkilendiği ve yeniden şekillendiği yeni alan olarak internet tabanlı dijital ilişkiler, yeni bir habitus oluşturmaktadır diyebiliriz. Bu dijital habitus, internetin en fazla ve yoğun kullanıcıları olan genç nüfusun eğilimlerini, tercihlerini ve algılarını doğrudan etkileyen görünmeyen ama belirleyici yeni bir gerçekliktir.

Bu temel olgudan hareketle Z kuşağının ağırlıklı ekseriyetini “dijital yerli”, yani yeni alan olarak ortaya çıkan “habitusun etkin öznesi” olarak görmek mümkündür. Nitekim, Z kuşağı bireylerinin kendilerini dijital dünyada iyi hissetmesinin ana sebebi sadece orasının aşına olduğu bir alan olması değildir. O alan bizatihi yaratıcısı olduğu bir dünya olduğu için orada kendisini yerli (otokton) olarak hissetmektedir. Buna göre habitus bir yandan toplumsal yapının bizatihi ürünüyken, diğer yandan toplumsal yapıları yeniden üreten bir toplumsal pratikler yapısı olarak karşımıza çıkmaktadır.

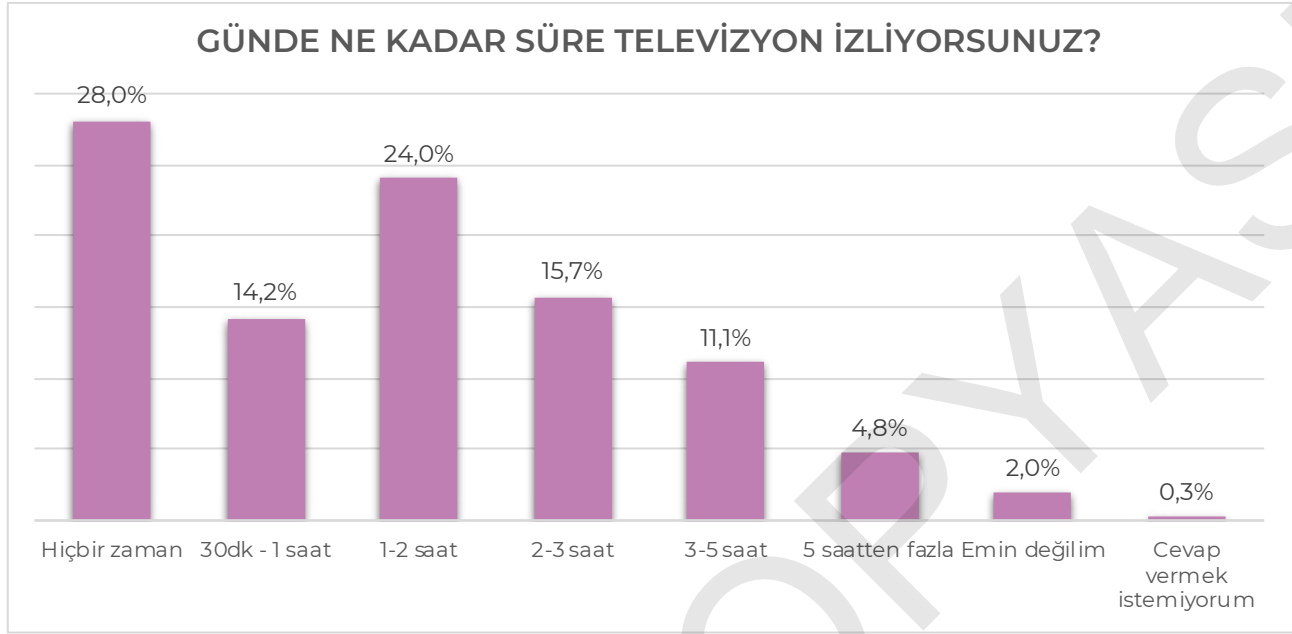
Buradan hareketle “habitus” ve “dijital yerlilik” arasında bir bağlamsallaştırma çabasının hem genç kuşakları hem de Kürt Z kuşağını anlamada faydalı olacağı muhakkaktır. Dolayısıyla; Kürt Z kuşağı kendinden önceki kuşaklardan ayırt edici bir şekilde dijital iletişim araçlarını kullanmakta ve dijital habitus içinde içselleştirilmiş eğilimler göstermektedir. Gençler televizyon, radyo veya basılı gazete yerine zamanlarının önemli bir kısmını internette geçirmektedirler. Gençlerin dörtte biri haber ve siyaset takibi, diğerleri ise dizi-film izlemek, sosyalleşmek, müzik dinlemek ve birbirinden farklılaşan diğer amaçlar için internet kullanmaktadır.

Kürt Z kuşağının neredeyse yarısı (yüzde 48) toplumsal ve siyasal enformasyon kaynağı olarak sosyal medya araçlarını tercih ettiğini belirtmiştir. Bu veriyi destekleyen diğer bir olgu ise basılı medya tercihinin yok denecek kadar azalmış olmasıdır. Temel enformasyon kaynağı sosyal medya olan gençlerin, sosyal medyada ise TV ve gazetelerin internet sitelerini takip ettiği görülmektedir.

Kürt Z kuşağının yarısı internette dijital oyun oynadığını belirtmiştir. Üye olunan sosyal medya platformlarında Instagram’ın oranı yüzde 87,7, Facebook ve Twitter yüzde 50, TikTok ise yüzde 30 olarak ölçülmüştür. Bu veriler, bu genç kuşağın aktif olarak ilişkilendikleri internet tabanlı dijital platformların doğrudan etkisi dolayısıyla dijital habitusun ürettiği ve şekillendirdiği yeni eğilimlere, alışkanlıklara, algılara işaret etmektedir. Yaklaşan seçim sürecinde, özellikle bu eğilim ve algılara sahip genç kuşağın alışlagelmiş siyasal, sosyal ve ekonomik tercih ve yaklaşımlardan farklılaştığı gerçeği dikkatle üzerinde durulması gereken bir olgudur.

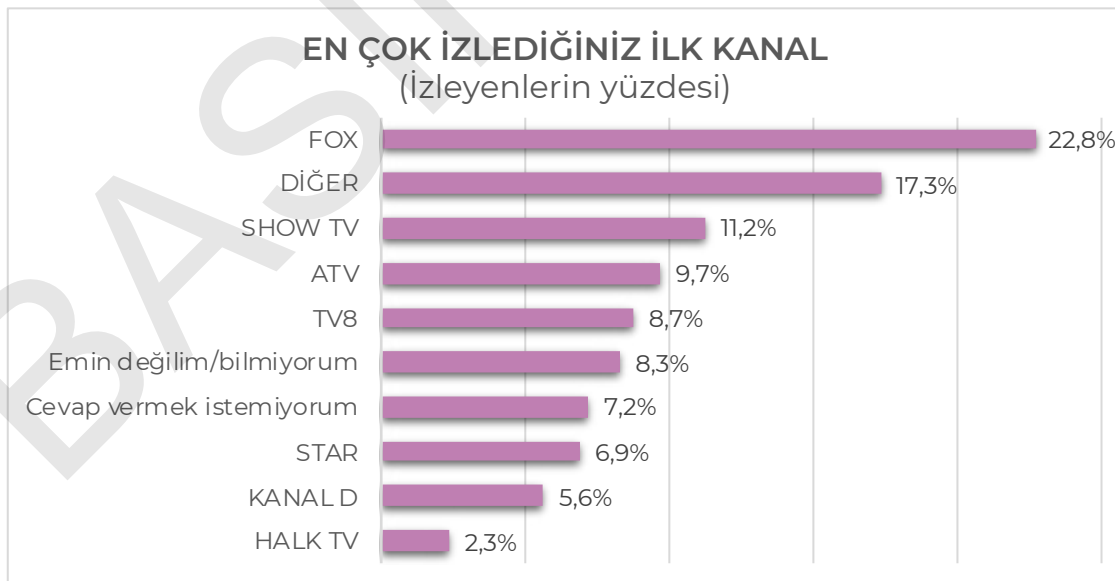
Televizyon İzleme Alışkanlıkları

Araştırmamıza katılan gençlere günde ne kadar süre televizyon izlediklerini sorduğumuzda yüzde 28'i hiç izlemediğini belirtmiştir. Katılımcıların yüzde 14,2'si yarım saat ile 1 saat arası, yüzde 24'ü ise 2 saatten az televizyon izlediğini belirtmiştir. RTÜK'ün 2018 yılı araştırmasına göre, Türkiye'de günlük ortalama televizyon izleme süresi 3 saat 34 dakikadır. Bu durum göz önüne alındığında Kürt gençlerinin televizyon izleme oranlarında belirgin bir düşüş olduğunu söyleyebiliriz.

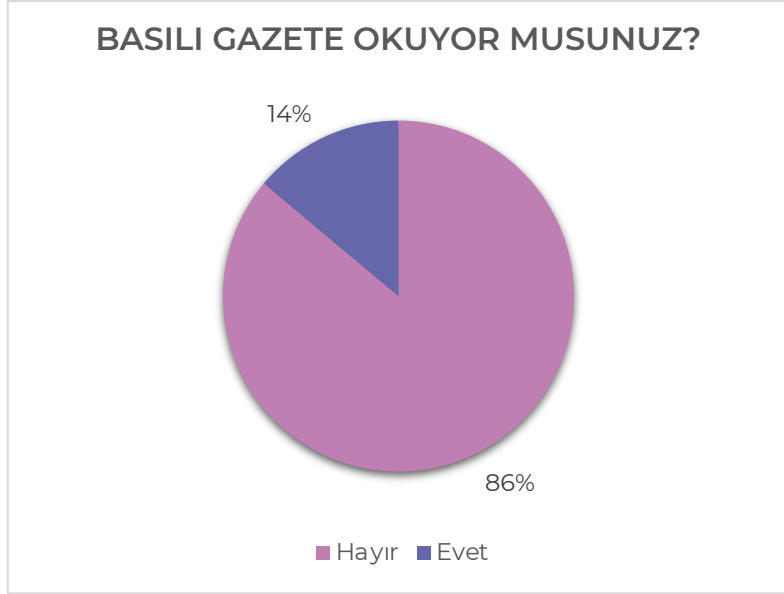
En Çok İzlenen Televizyon Kanalı

Televizyon izlediğini söyleyen gençler arasında en çok izlenen televizyon kanalı yüzde 22,8 ile Fox TV'dir. Fox TV'nin açık ara önde çıkması Kürt gençlerinin alternatif medyaya olan ihtiyacını ortaya koymaktadır. Kürt gençlerin Kürt medyasına olan ilgisinin azlığı da dikkat çekmektedir. Bu durum ülkedeki basın ve medyaya yönelik sansürün sonuçlarından biri olarak görülebileceği gibi, Kürt medyasıyla Kürt gençleri arasındaki iletişimsizliği de ortaya koymaktadır.

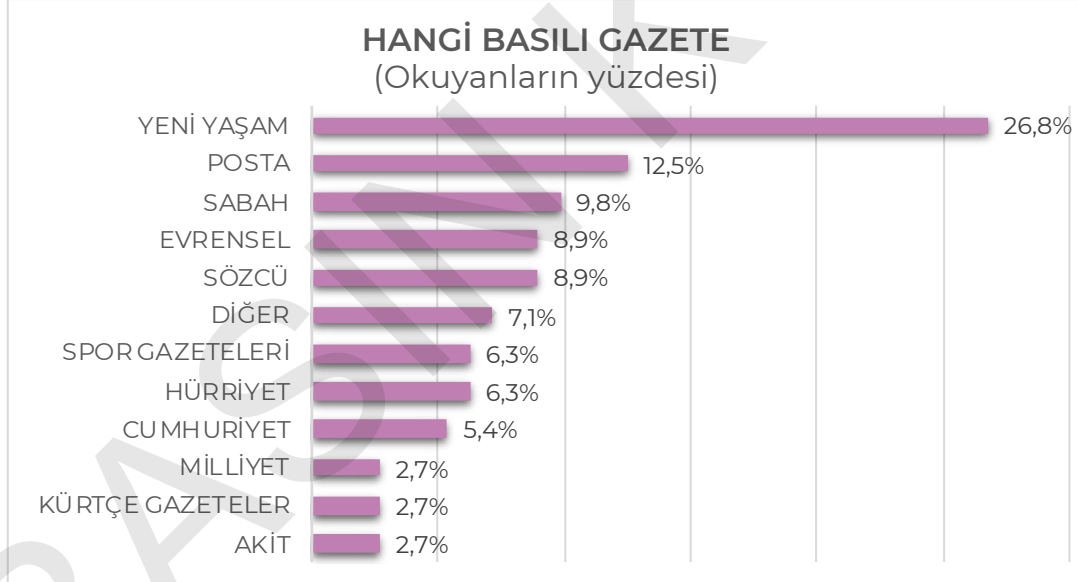

Basılı Gazete Okuma Alışkanlıkları

Kürt gençlerine basılı gazete okuyup okumadıklarını sorduğumuzda yüzde 86,1'i basılı gazete okumadığını belirtmiştir. Tüm toplumda gittikçe düşüş gösteren gazete okumama eğiliminin Kürt gençler arasında iyice belirginleştiği görülmektedir.

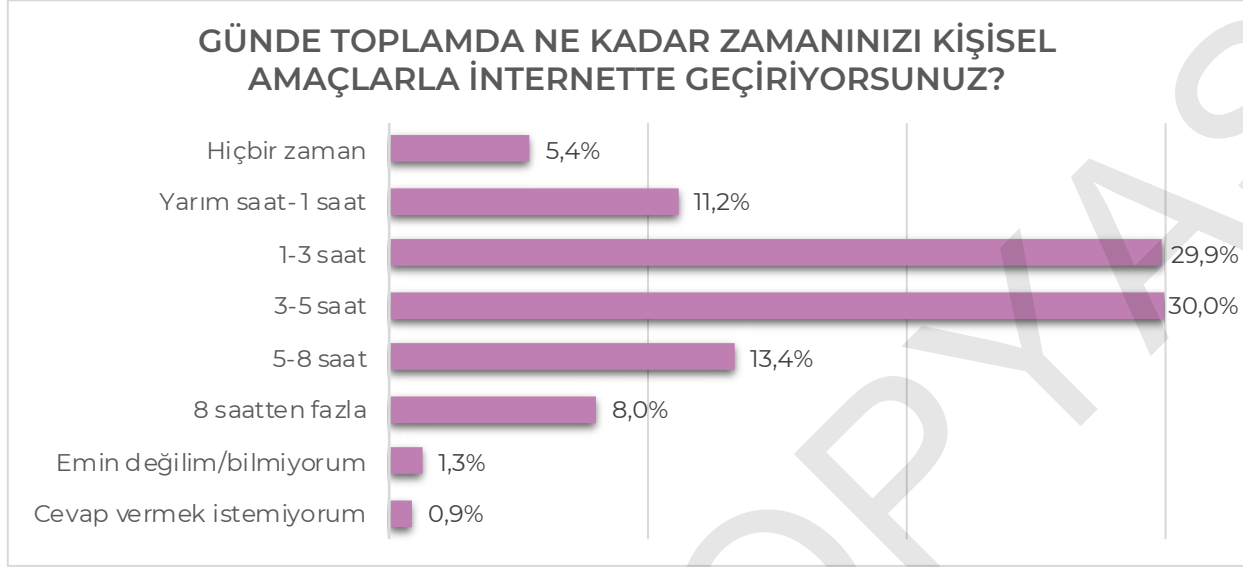

Gazete okuduğunu belirten gençlerin büyük çoğunluğunun Kürt medya platformlarından biri olan Yeni Yaşam Gazetesi'ni takip ettiği görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu Kürtçe gazeteleri tercih etmezken, iktidara yakın gazetelerin yüzde 40 gibi bir oranda takip edilmesi dikkat çekici bir ayrıntı olarak ön plana çıkmaktadır.

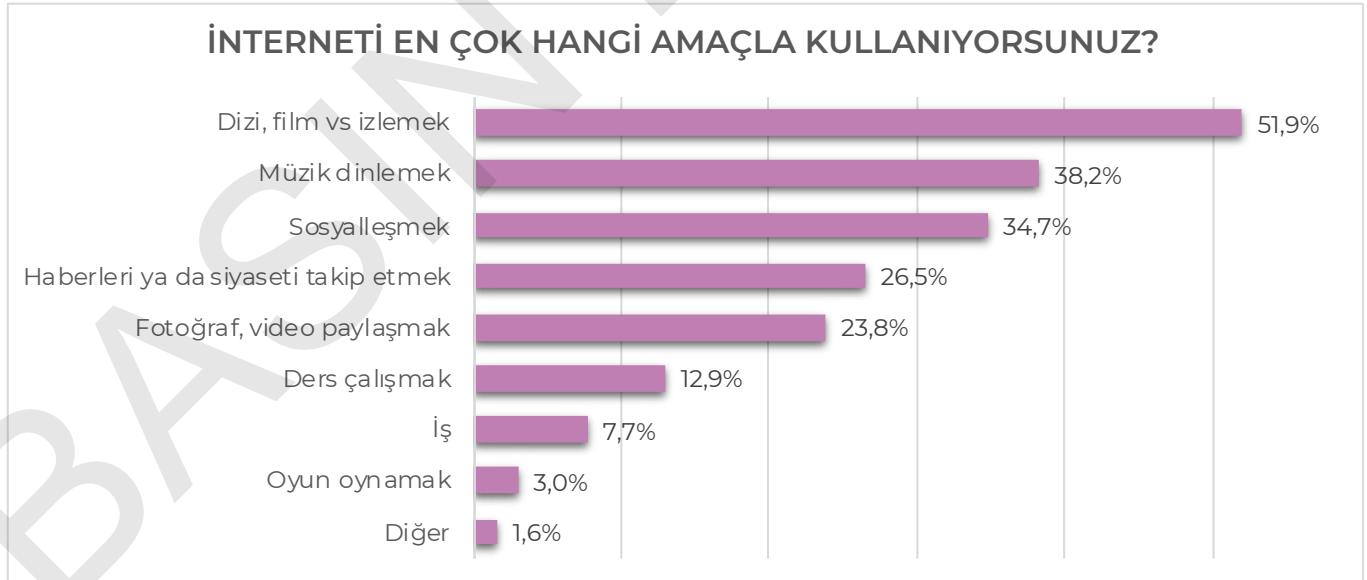

İnternet Kullanımı

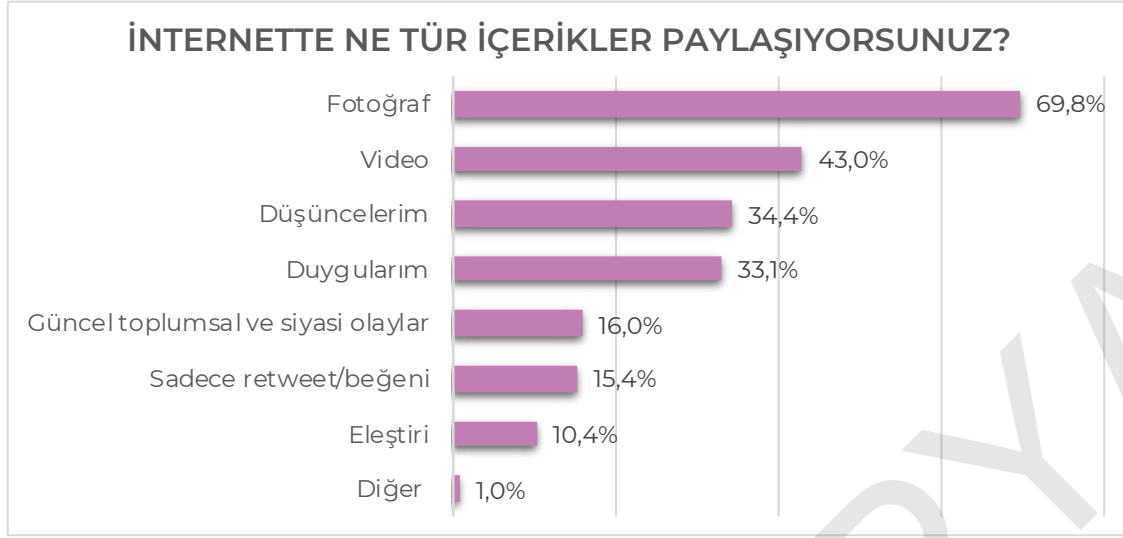
TÜİK'in hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması sonuçlarına göre 2021 yılında 16-74 yaş grubundaki bireylerde internet kullanımı yüzde 82,6'dır. Araştırmaya katılan Kürt gençlerin verdikleri cevaplara baktığımızda interneti hiç kullanmadığını söyleyenlerin oranı sadece yüzde 5,4'dür. Bu veri ve Kürt gençlerin medya ile ilişkilerine baktığımızda zamanlarını televizyon, radyo, gazete yerine çoğunlukla internette geçirdiklerini ortaya koymaktadır. Bu veri Z kuşağını kendilerinden önceki kuşaklardan ayıran en belirgin faktörlerden biri olarak karşımızda çıkmaktadır.

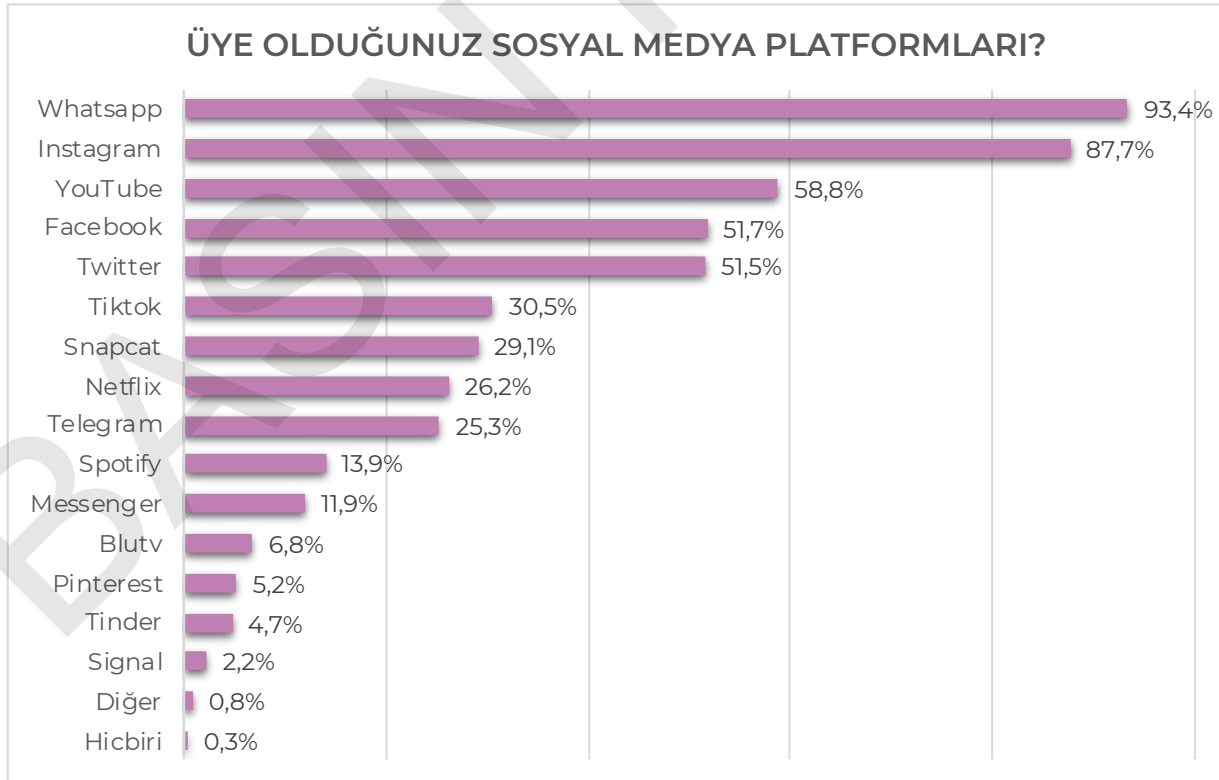
Katılımcıların yarısı interneti dizi, film vs. izlemek için kullandığını söylerken, dörtte biri de haber ve siyaset takibi için kullandığını belirtmektedir. Bu da internet kullanıcılarının televizyon izleyicilerine göre daha yüksek oranda siyasete ilgi duyduklarını göstermektedir. Bu durum aynı zamanda gençlerin siyasi gündeme dair enformasyon kanallarının internet olduğunu göstermektedir.

İnternette en çok fotoğraf ve video içerikli paylaşımlar yapıldığını görmekteyiz. Bu içeriklerden farklı olarak güncel toplumsal ve siyasi olaylar ile ilgili paylaşımların çok fazla tercih edilmediği görülmektedir. Bu durum internetin siyasi ve güncel alana dair enformasyon aracı olarak yüksek kullanımıyla beraber düşünüldüğünde adli yani potansiyel olarak karşılaşılabilecek yargılama faktörleri ile ilgili olabileceği gibi, gençler arasındaki depolitik tutumla da açıklanabilir.

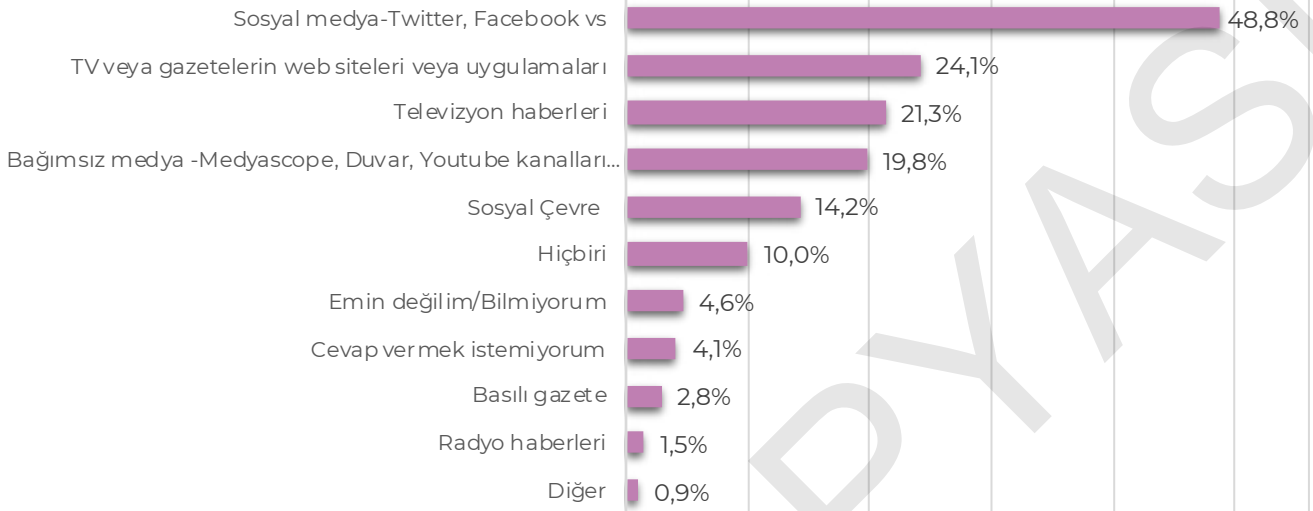

Üye olunan sosyal medya platformlarına baktığımızda katılımcıların çok büyük bir çoğunluğunun (yüzde 93,4) Whatsapp hesabı olduğu görülmektedir. Whatsapp'ın ardından gençlerin en çok kullandığı platform Instagram (yüzde 87,7) olarak ortaya çıkmaktadır. Gençlerin daha çok fotoğraf ve video paylaşmayı tercih ettiği göz önüne alındığında Instagram'ın en çok tercih edilen platform olması şaşırtıcı değildir. Facebook ve Twitter kullananlar ise yüzde 50 oranındadır. Kürt gençlerin TikTok kullanma oranı ise yüzde 30'dur. Bu oranlar siyasi kurumların propaganda yaparken hangi mecraları kullanmaları gerektiğini gösterdiği gibi, içerik üretiminde de dikkat edilmesi gereken hususları ortaya koymaktadır.

Toplumsal ve siyasi bilgi edinme kaynağı olarak katılımcıların neredeyse yarısı (yüzde 48) sosyal medya araçlarını tercih etmektedir. Bu veriyi destekleyen diğer bir olgu ise basılı medya tercihinin yok denecek kadar az olmasıdır. Katılımcıların toplumsal ve siyasi bilgi edinme kaynağı tercihlerinde ikinci sırayı TV ve gazetelerin aldığı görülmektedir.

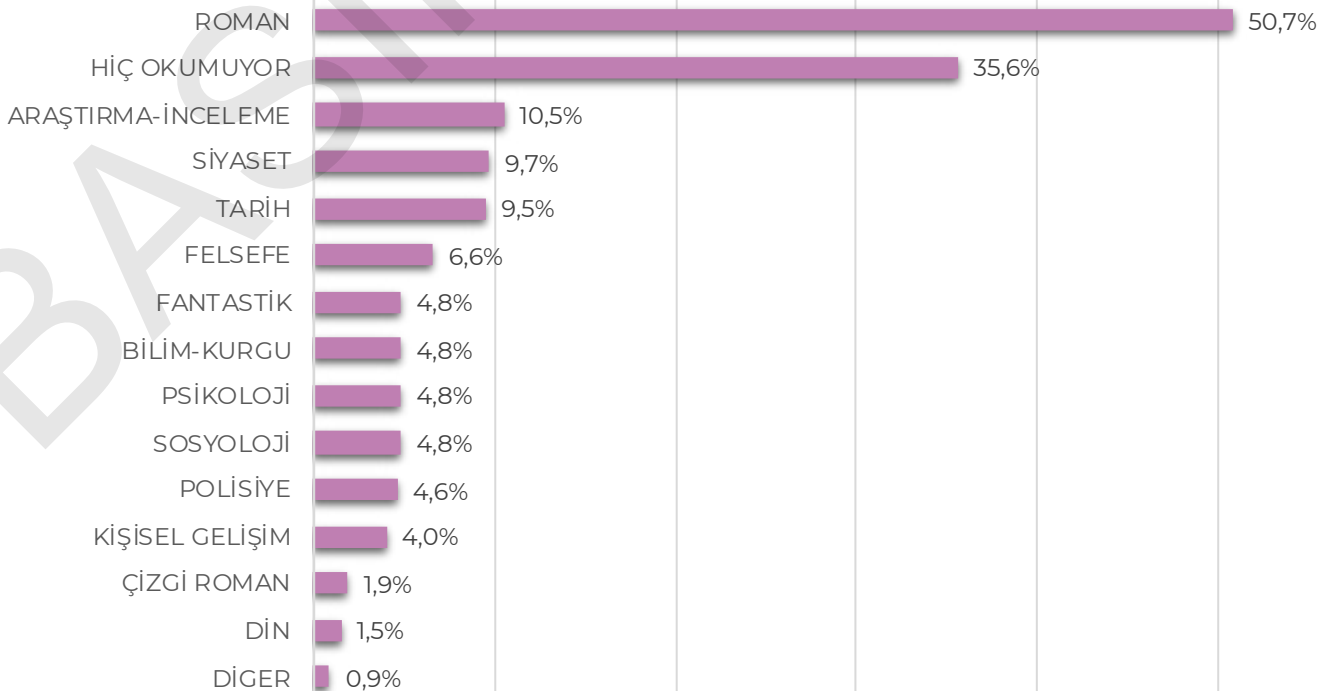
TOPLUMSAL YA DA SİYASİ BİLGİ EDİNMEK İÇİN EN ÇOK HANGİ KAYNAKLARA GÜVENİYORSUNUZ?

Kitap Okuma Alışkanlığı

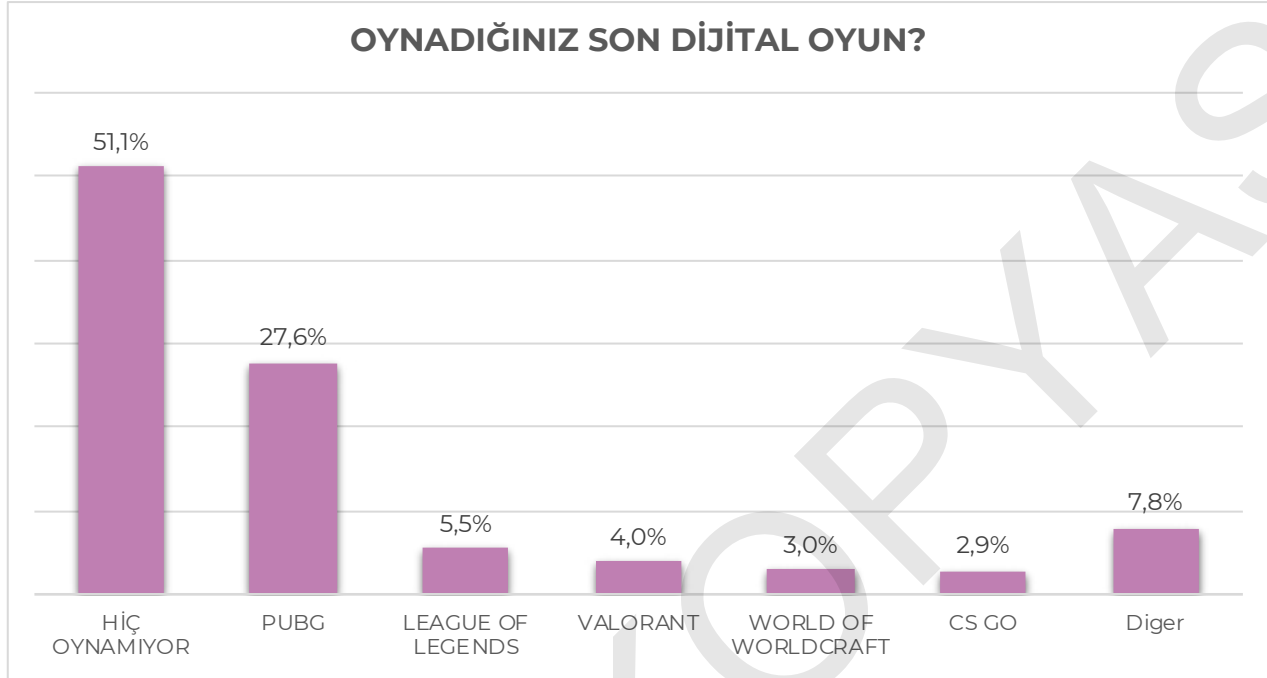
Kitap okuma alışkanlıklarına baktığımızda, yüzde 35 gibi yüksek bir oran hiç kitap okumadığını belirtmiştir. 2021 yılı Türkiye Eğilimleri Araştırması sonuçları toplumun yüzde 59,5'unun hiç kitap okumadığını göstermiştir. Bu oran baz alındığında Kürt gençlerin kitap okuma oranının toplumun geneline göre yüksek olduğu ama yine de önemli bir oranının hiç kitap okumadığını göstermektedir. Kitap okuduğunu söyleyenlerin yarısı roman okumayı tercih ettiğini belirtmiştir. Araştırma-İnceleme, siyaset, tarih, felsefe, sosyoloji, psikoloji ve sosyal bilimlerle ilgili kitaplar okuduğunu belirtenlerin yüzde 45 oranında olması ise dikkat çekicidir.

HANGİ TÜR KİTAPLAR OKUYORSUNUZ?

Dijital Oyun Oynama Alışkanlıkları

Kürt gençlerinin dijital oyun oynama alışkanlıklarına baktığımızda ise görüşmecilerin yarısından fazlasının hiç oyun oynamadığını görmekteyiz. Oyun oynayan görüşmecilerin tercihlerine baktığımızda ise şiddet içerikli oyunların ağırlıkta olduğu görülmektedir. Bu veri dünyadaki dijital oyun endüstrisinin bir sonucu olarak ön plana çıkmakta, salt Kürt gençlerinin tercihi olarak ayırt edici bir veri değildir. Çünkü oyunların pek çoğu militarist kurgularla hazırlanan, genel olarak savaş, hayatta kalma ve şiddet içeriklerine sahip oyunlardan oluşmaktadır.

KOPYASI

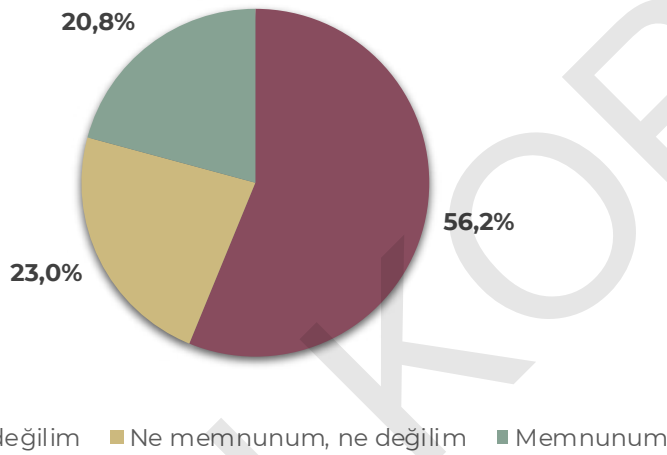
III. BÖLÜM

GÜNDELİK VE TOPLUMSAL YAŞAM

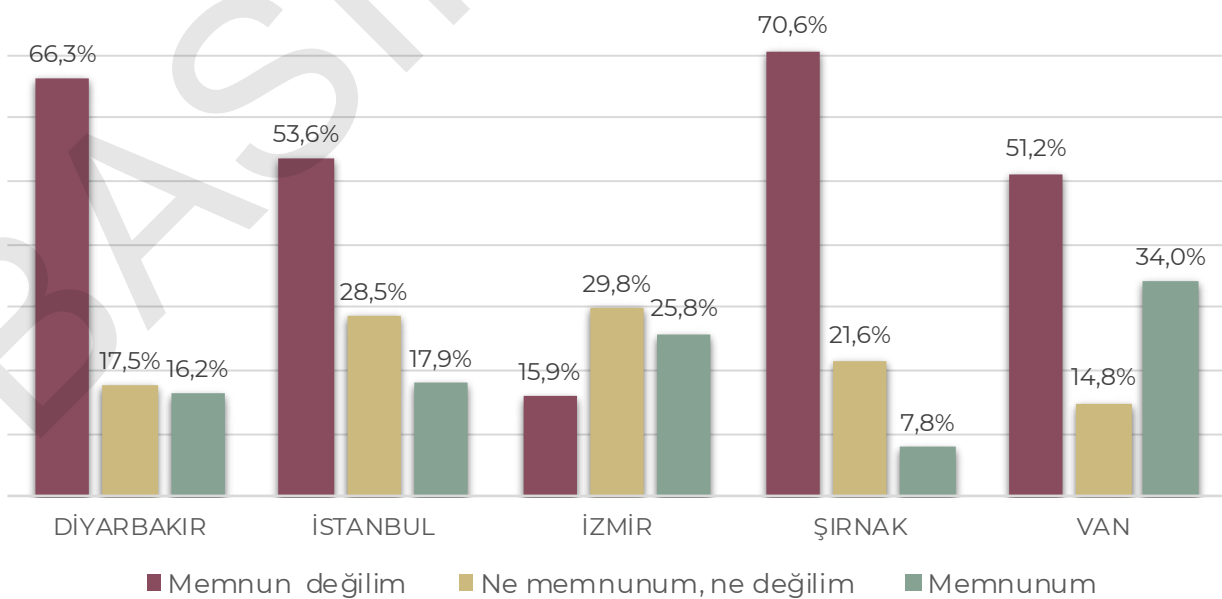
Yaşamdan Memnuniyet

Araştırmanın bu bölümünde öncelikle gençlerin hayatlarından ne kadar memnun olduklarını değerlendirmeleri istenmiştir. Araştırmaya katılanların çoğunluğu hayatından memnun olmadığını belirtmiştir. Hayatından memnun olduğunu belirtenler sadece yüzde 20,8'dir. Görüştüğümüz gençlerin yaşadıkları şehirlere göre memnuniyet seviyelerini incelediğimizde İzmir hariç tüm şehirlerde gençlerin büyük oranda hayatlarından memnun olmadıklarını görmekteyiz. Hayatından memnun olmadığını söyleyen gençler en yüksek oranda (yüzde 70,6) Şırnak ilinde gözükrken, burayı yüzde 66,3 ile Diyarbakır takip etmektedir. TÜİK'in 2020 yılı Yaşam Memnuniyeti Araştırması'nda 18-24 yaş grubu arasındaki bireylerin yüzde 47,1'inin yaşamlarından memnun olduklarını ortaya koyması Kürt gençlerinin Türkiye'deki akranlarından belirgin şekilde hayatlarından daha az memnun olduklarını ortaya koymaktadır. Bu durumun sebebi, büyük oranda Kürt meselesinin karakteri ve onun bir sonucu olarak özellikle son 7 yılda yeniden ve yoğun bir şekilde yaşanan çatışma koşulları, Kürt şehirlerinin ve Kürt toplumunun denetim, kontrol ve gözetim altına alınması, gelir dağılımı ve sosyoekonomik göstergeler olarak yorumlanabilir.

BUGÜNLERDE HAYATINIZDAN NE KADAR MEMNUNSUNUZ?

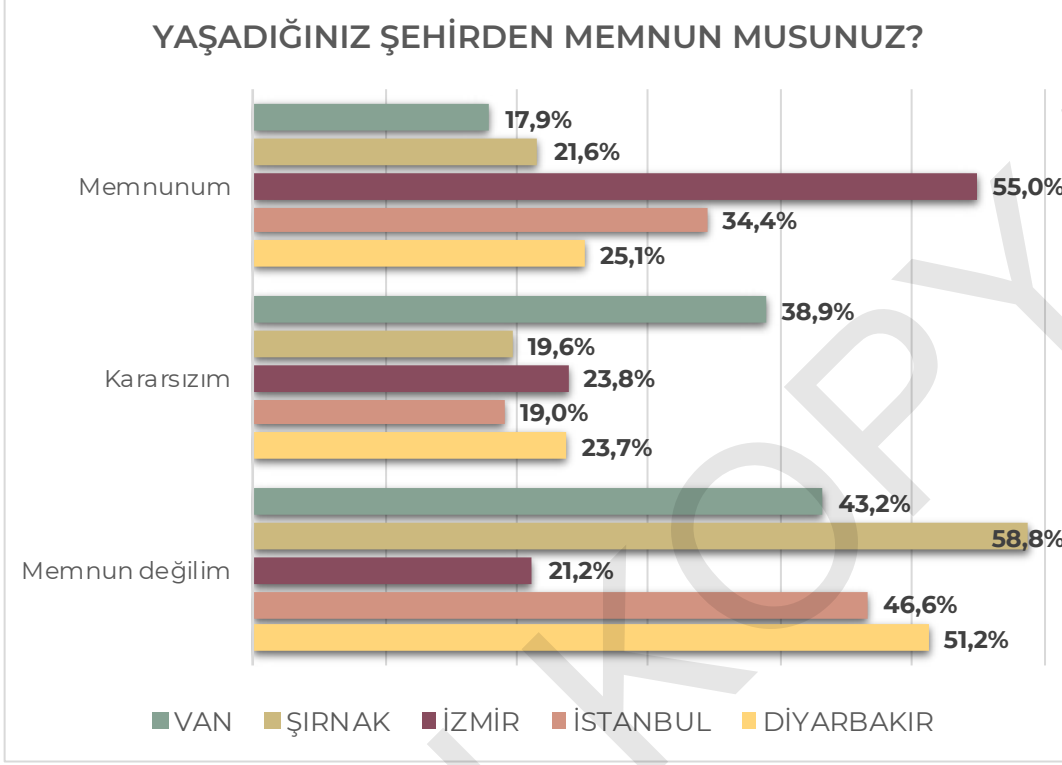

BUGÜNLERDE HAYATINIZDAN NE KADAR MEMNUNSUNUZ?

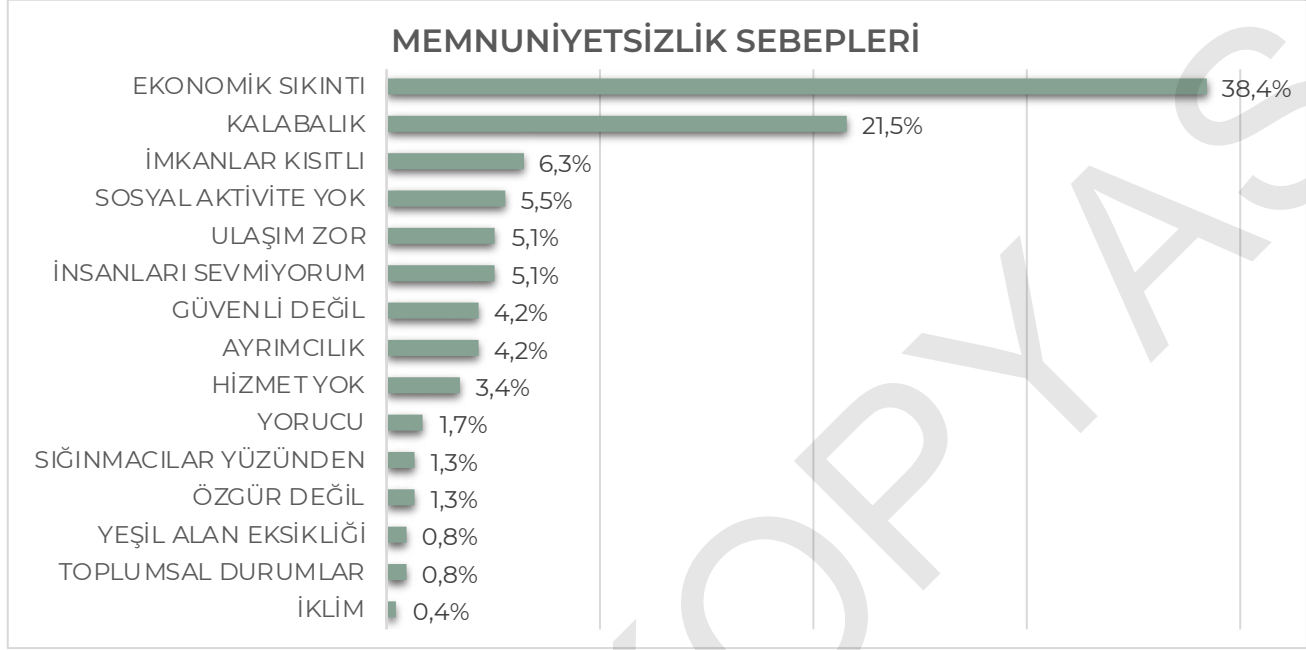
Yaşanılan Şehirden Memnuniyet

Görüştüğümüz gençlerin kent sosyolojisi içindeki konumlarını anlamak, şehirle kurdukları ilişkileri ortaya koymak için yaşadıkları şehirden ne kadar memnun olduklarını sorduğumuzda memnun olanların oranının İzmir hariç dörtte bir oranında olduğu görülmektedir. Katılımcıların dörtte üçü yaşadıkları şehirden memnun olmadığını ifade etmiştir. Şehirler açısından memnuniyetsizliğin en yüksek olduğu yer yüzde 58,8 ile Şırnak olarak ön plana çıkmaktadır. Sonrasında gelen şehir ise yüzde 51,2 ile Diyarbakır'dır. En memnun olunan şehrin ise İzmir olduğu görülmektedir. Gençlerin yaşadıkları şehirden memnuniyeti ve yaşam memnuniyeti arasındaki paralellik yaşadıkları şehirden memnun olmama halinin yaşam memnuniyetini etkilemesi hususunda bize önemli bir fikir vermektedir.

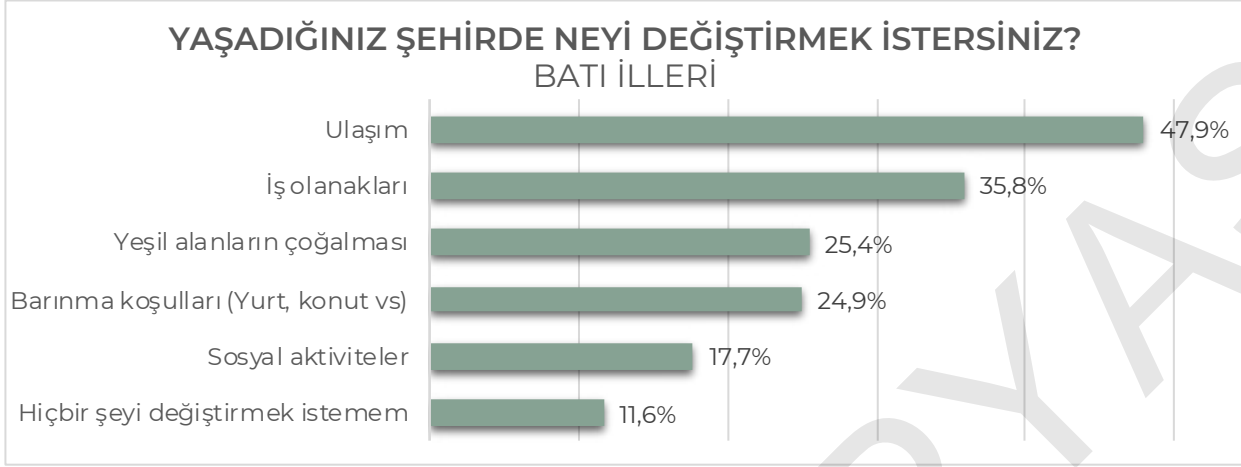
Yaşanılan Şehirden Memnun Olmama Sebepleri

Yaşanılan şehirden memnun olmama nedenlerine baktığımızda ülkenin genel durumuna benzer şekilde “ekonomik sıkıntı”nın diğer seçeneklere göre bu memnuniyetsizlikte belirleyici olduğu ön plana çıkmaktadır (yüzde 38,4). Bunu takip eden faktör “şehrin kalabalıklığı” ve buna bağlı olarak yaşam şartlarının zorlaşması gibi gözükmetedir. Memnuniyetsizlikte “kalabalık”, “insanları sevmeme”, “güvenli değil” gibi faktörler bireysel arayış ve yalnızlık eğilimiyle beraber düşünüldüğünde genç kuşakların ortak karakterinden biri olarak ön plana çıkmaktadır.

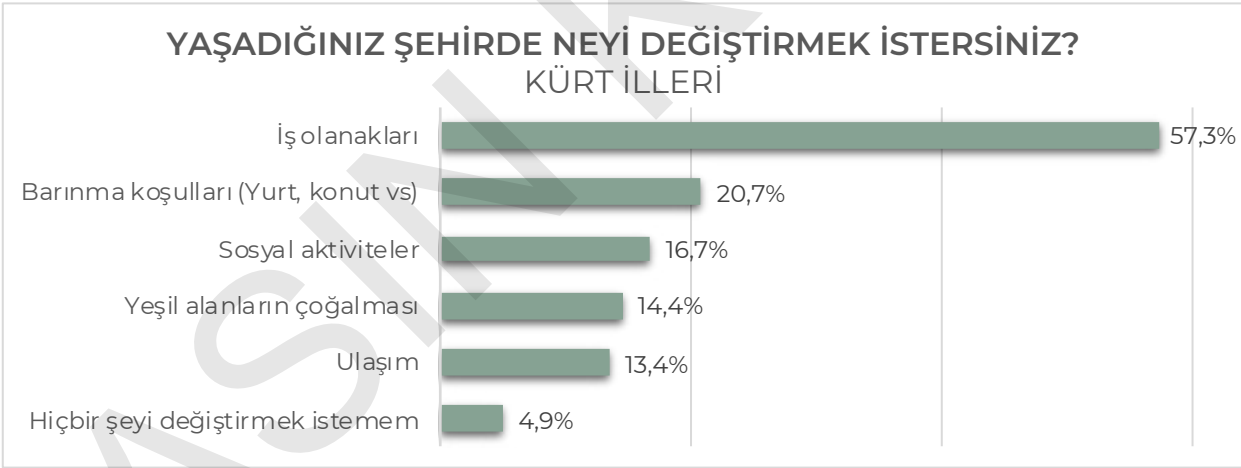

Yaşadığınız Şehirde Neyi Değiştirmek İsterdiniz?

Yaşanılan şehirde değiştirmek istediğiniz hususlar konusu Batı ve Kürt illerinde şehirlerin büyüklük ve imkânlarına göre oldukça değişiklik göstereceğinden bu noktayı Batı illeri ve Kürt illeri olmak üzere bölgesel düzeyde inceledik. Buna göre Batı illerinde ilk sırayı “ulaşım” (yüzde 47,9) alırken, onu ülkenin öne çıkan sorunu olan “iş olanakları”nın aldığını görüyoruz. “Yeşil alanların çoğalması” da gençlik tarafından önem verilen bir husus olarak ortaya çıkmaktadır.

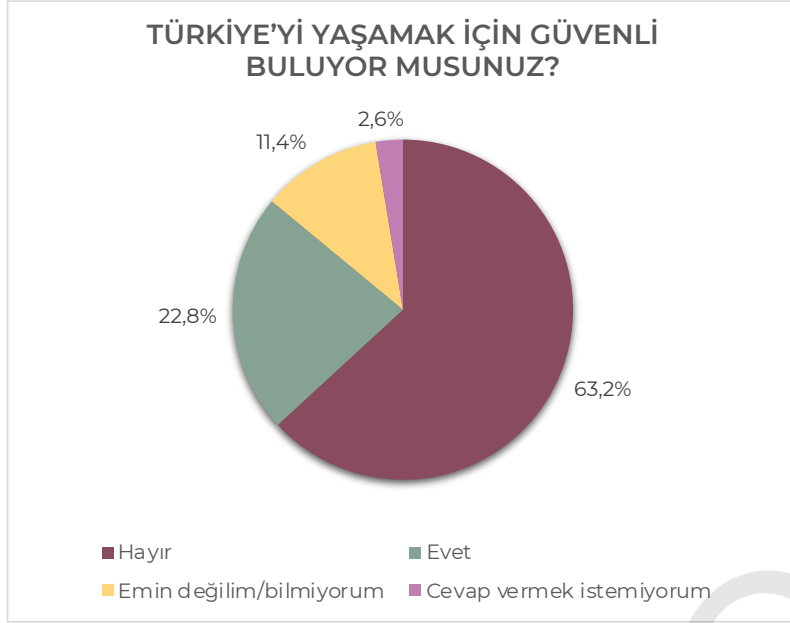

Bu veriyi Kürt illeri bağlamında incelediğimizde ise ilk sırayı çok büyük bir oranda (yüzde 57,3) “iş olanakları” alırken ikinci sırayı ise “barınma koşulları” almaktadır. İş olanaklarının kısıtlılığının başat bir sorun olarak ortaya çıktığı tabloda, gençlerin barınma koşullarını değiştirmeye yönelik arayışlarını ise aile ile bir arada yaşama oranı göz önüne alındığında, gençlerin bağımsızlaşma ve özgürleşme arayışları olarak yorumlayabiliriz.

Türkiye'yi Yaşamak İçin Güvenli Buluyor musunuz?

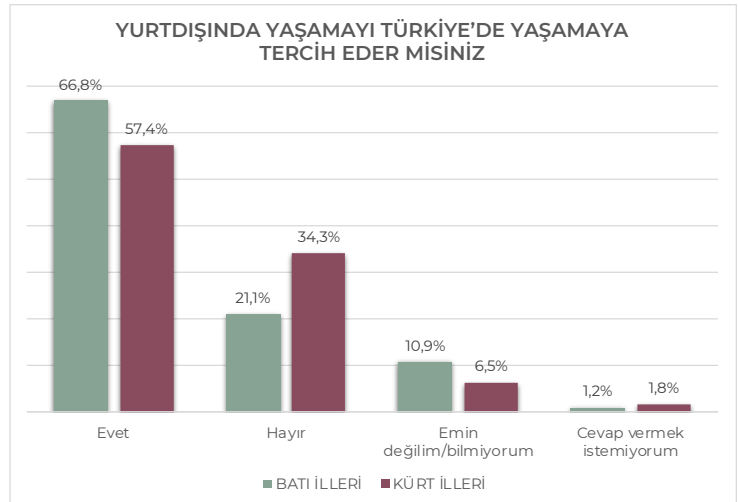
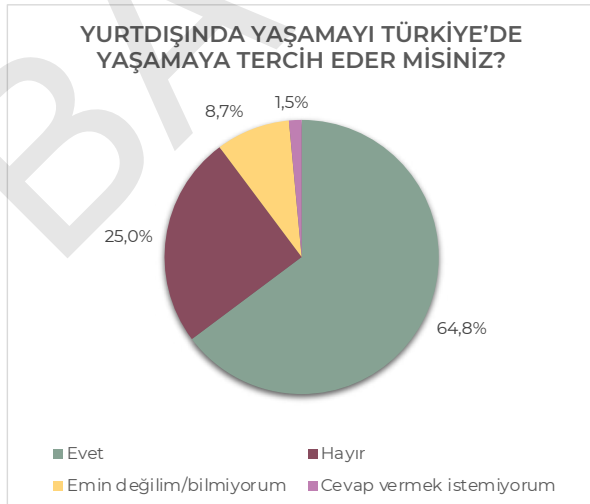
Kürt gençlerine "Türkiye'yi yaşamak için güvenli buluyor musunuz?" diye sorduğumuzda yüzde 63,2 gibi yüksek bir oran Türkiye'yi yaşamak için güvenli bulmadığını belirtmiştir. Katılımcıların sadece yüzde 22,8'inin Türkiye'yi yaşamak için güvenli bulduğunu belirtmesi ülkede hâkim olan güvenlikçi politikaların sonuçlarını göstermesi açısından dikkat çekicidir.

Yurtdışında Yaşamayı Türkiye'de Yaşamaya Tercih Eder misiniz?

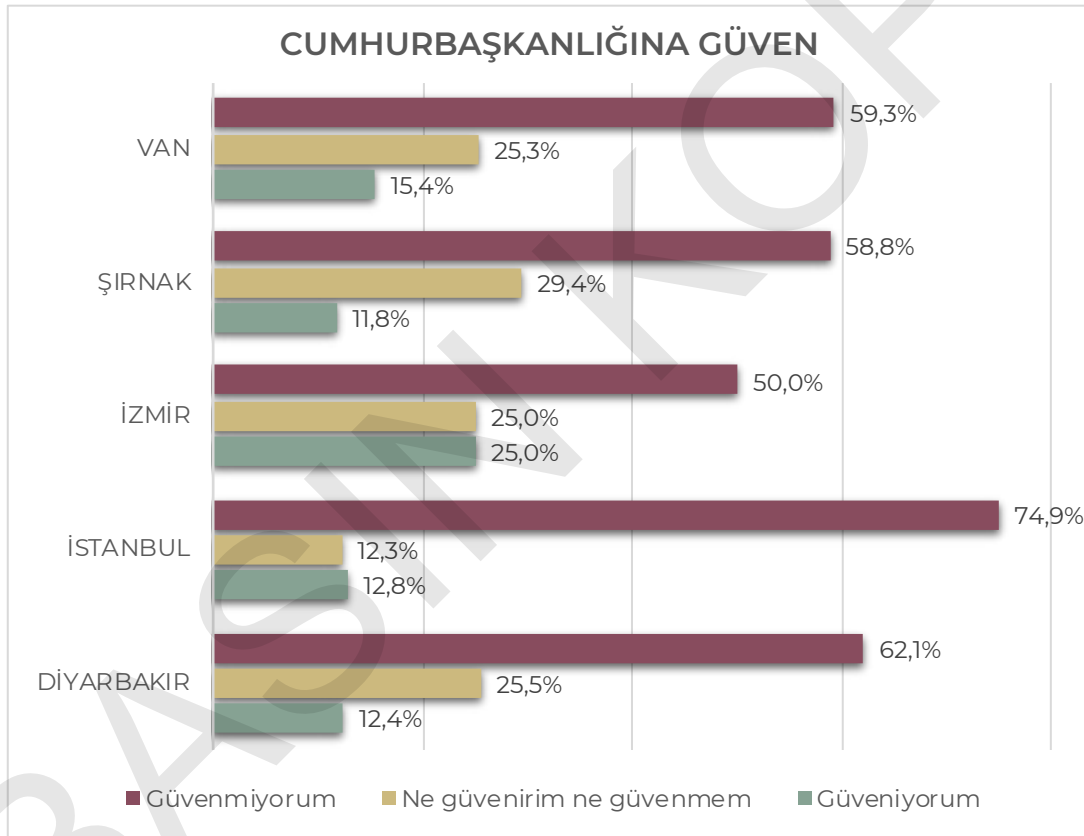
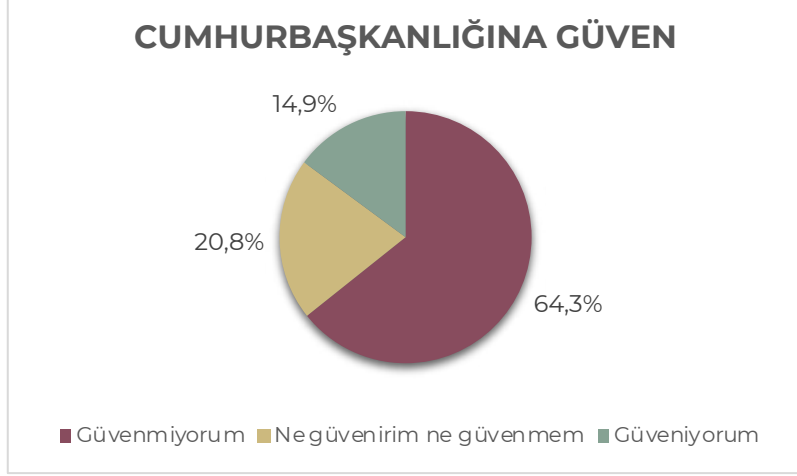
Birçok araştırma ile desteklenen bir diğer veri ise Kürt gençlerinin de farklı etnik gruba mensup gençlerin tercihlerine benzer şekilde yurt dışında yaşama isteğinin çok yüksek çıkmış olmasıdır. "Yurt dışında yaşamayı Türkiye'ye tercih eder misiniz?" diye sorduğumuzda Kürt gençlerin yüzde 64,8'inin yurtdışında yaşamayı tercih ettiğini görmekteyiz. Bu oranın Kürt illerinde yüzde 57,4, Batı illerinde ise yüzde 66,8 olduğu görülmektedir.

Bu soruya verilen cevap ile "Türkiye'yi güvenli buluyor musunuz?" sorusu birbirini destekler niteliktedir. Batı illerinde yaşanan şehirden memnuniyetin Kürt illerinden yüksek olmasına rağmen batı illerinde yurt dışında yaşama isteğinin daha yüksek olması ise dikkat çekicidir. Bu durum ilk etapta çelişki gibi görünmekle birlikte, aslında Kürt gençlerinin Batı illerinde maruz kaldıkları ayrımcılık, güvensizlik gibi faktörlerle ilgili olabileceği gibi, büyükşehirlerin olanaklarından görece faydalananların daha fazla imkâna erişme isteğinin bir sonucu olarak da değerlendirilebilir.

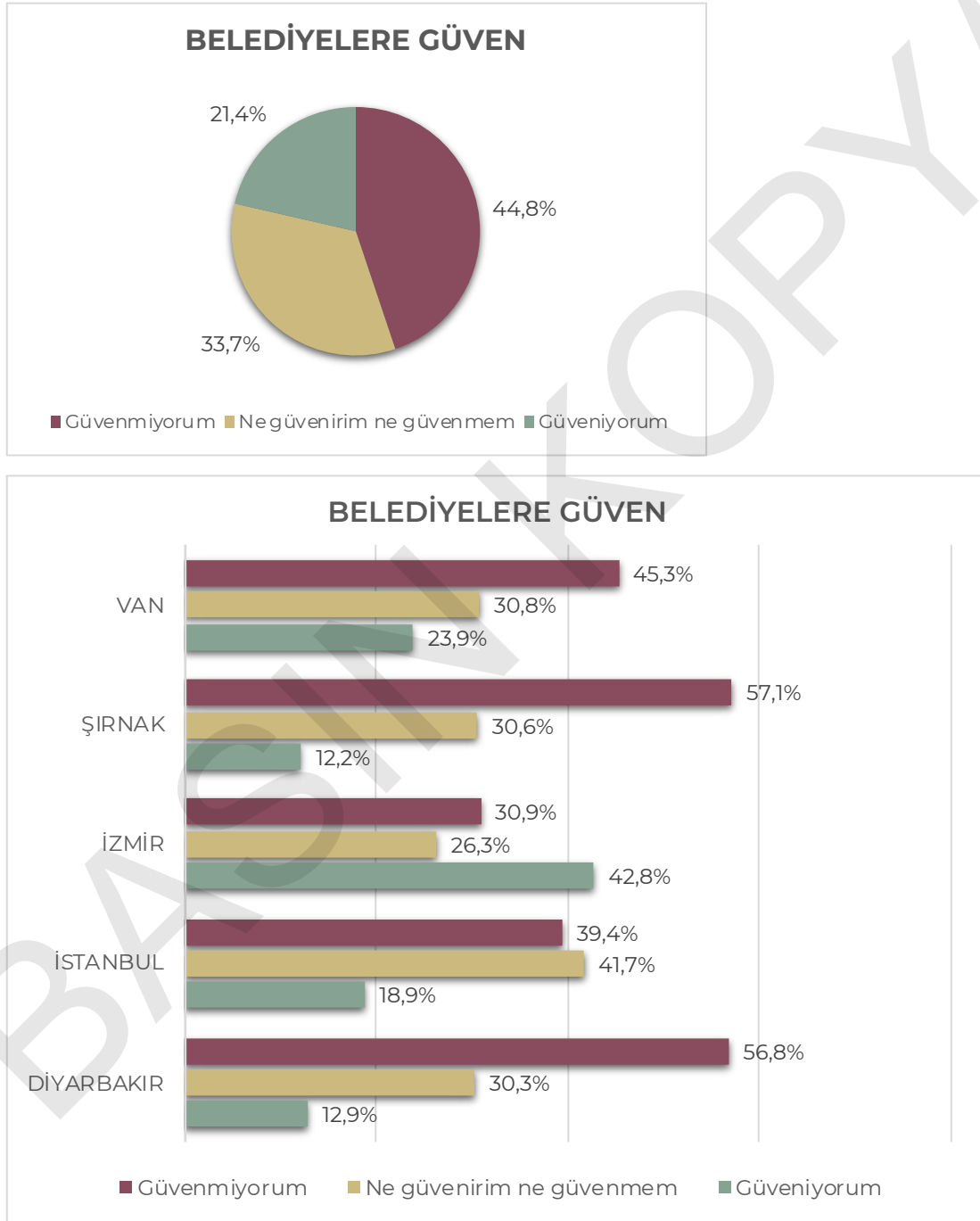
Kurumlara Güven

Kürt gençleri arasında Cumhurbaşkanlığına güven yüzde 15'dir. Güvensizlik ise yüzde 64 olarak ölçülmüştür. Yüzde 25 gibi bir oranın "ne güvenirim ne de güvenmem" cevabını vermesi, katılımcıların dörtte birine denk gelmekte ve dikkat çekici bir oran olarak durmaktadır. Cumhurbaşkanlığına en az güvenin olduğu şehir yüzde 74 ile İstanbul'dur. İstanbul'u yüzde 62,1 ile Diyarbakır, yüzde 59,3 ile Van takip etmektedir.

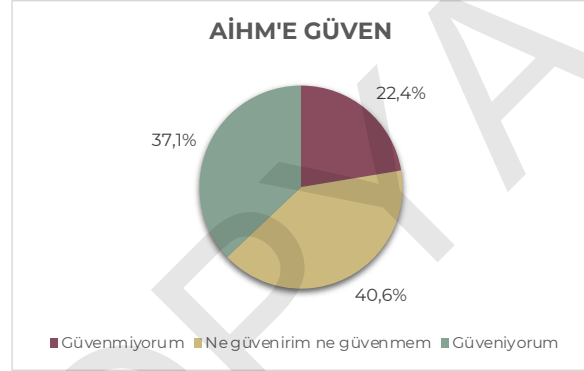
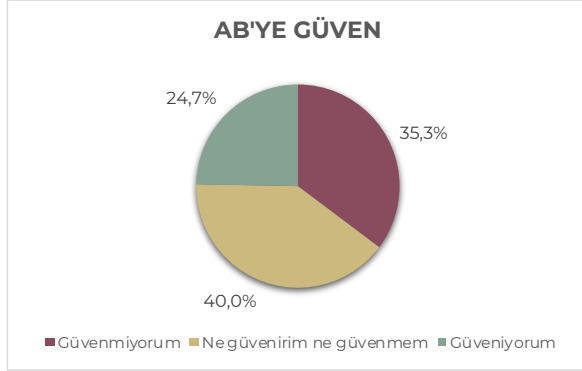
Belediyelere Güven

Kürt gençlerin kurumlara güven konusunda verdikleri cevapların en çarpıcı sonuçlarından biri de belediyeler ile ilgilidir. Kürt illerinde belediyelere güvenmeme oranları oldukça yüksektir (Diyarbakır yüzde 56,8, Şırnak yüzde 57,1, Van yüzde 45,3). Belediyelere güvensizliğin bu oranda yüksek olması, 2016'dan sonra hayata geçirilen kayyım uygulamasıyla ve yerel hizmetlerle ilgili olma ihtimali oldukça yüksektir. Kürt illerinde HDP'nin aldığı oy oranlarına paralel bir şekilde Kürt gençlerin de kayyım yönetimindeki belediyelere yönelik güvensizliği dikkat çekmektedir. Diğer taraftan belediyelere güvenme konusunda en yüksek oran yüzde 42,8 ile İzmir'dir. Yine daha önce yaşadığı şehirden memnuniyet oranlarına baktığımızda, yerel hizmetlerin eksikliği, sosyal alan yetersizliği gibi faktörlerden dolayı belediyelere güvenin az olduğu görülmektedir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne güvenin yüzde 18,9 gibi düşük bir oranda olması ve yüzde 41 oranında "ne güvenirim ne de güvenmem" cevabının verilmesi dikkat çeken başka bir ayrıntı olarak ön plana çıkmaktadır.

Avrupa Birliği ve AİHM'e Güven

Uluslararası kurumlar olan Avrupa Birliği, AİHM gibi alanlara baktığımızda ise “güveniyorum”, “güvenmiyorum” ve kararsızların oranının yaklaşık olarak eşit dağıldığını (üçte bir) söylemek mümkündür. Avrupa kurumlarına olan bu güvensizlik ve kararsızlık halinin AİHM'in Selahattin Demirtaş ve Osman Kavala için serbest bırakılmaları yönünde verdiği karara rağmen, bu kararların uygulanması için herhangi bir adım atılmamış olmasının etkili olmuş olabileceği şeklinde yorumlamak mümkündür. Yine Türkiye’de mevcut yönetimin otoriterleşme eğilimi, temel haklar ve özgürlükler meselesi ile ilgili kısıtlılıklara Avrupa Birliği ve AİHM gibi kurumların etkili ve sonuç alıcı tepkiler koymamasının bu güvensizliğin oluşumunda etkili olduğunu belirtmek mümkündür. Yüzde 40 gibi bir oranın ise “ne güvenirim ne de güvenmem” cevabı vermesi, bu kurumların kendi misyonlarına uygun pratikler sergilememesinin bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Gerçekleştirmek İstedığınız En Büyük Hayaliniz

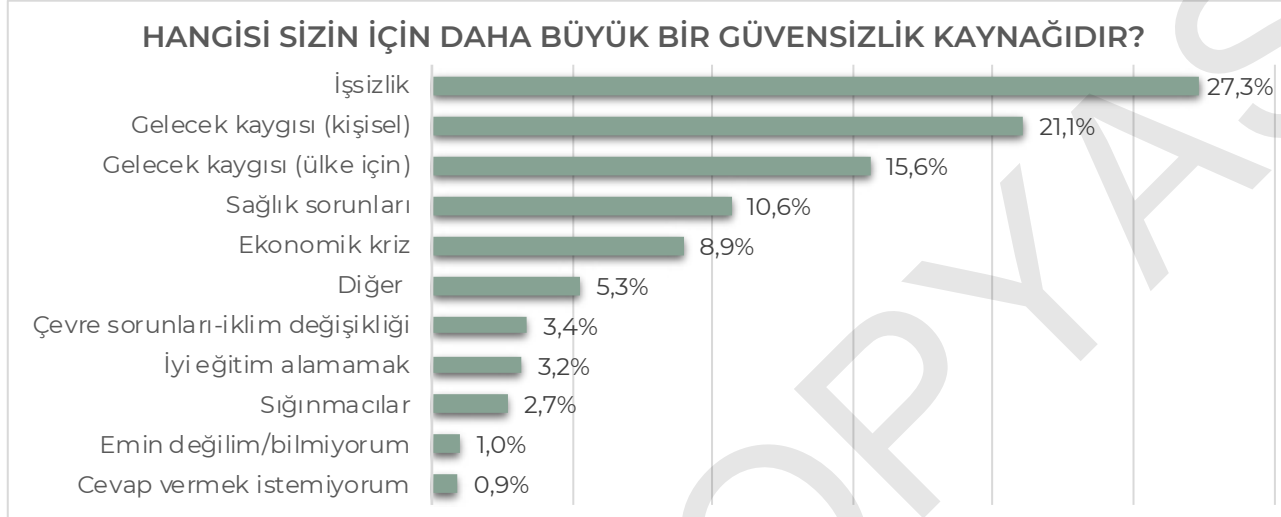
Kürt gençlerinin gerçekleştirmek istediği en büyük hayallerine baktığımızda yüzde 70'e yakın bir kısmının “iyi bir kariyer” ve “yurt dışına gitmek” cevabını verdiği görülmektedir (yüzde 44,4 + yüzde 24,9). “Etnik, dini, siyasi, ekonomik ve ataerkil baskılardan uzak kalma” ise yüzde 10,4 oranında kalıyor. Bu durum her ne kadar Kürt gençleri arasında daha belirginlik gösterse de ülkedeki mevcut sosyolojik eğilimlerle de paralellik göstermektedir.

Kariyer ve yurt dışına gitmek hayallerinin bireysel tercihler olduğunu göz önüne alırsak siyasi eğilimin önceki kuşaklara nazaran daha örgütsüz (bireysel) bir eğilim kazandığını belirtebiliriz. Tüm bu gelecek hayali oranlarına baktığımızda gençlerdeki gelecek projeksiyonunun toplumun geri kalan kısmı ile oldukça paralel ve rasyonel bir eğilim kazandığını belirtmek mümkündür. Elde edilen bu bulguyu en büyük güvensizlik kaynağı ile birleştirecek olursak “işsizlik”, “gelecek kaygısı” (ülke için ve kişisel), “sağlık sorunları”, “ekonomik kriz”, “çevre sorunları”nın öncelik kazandığını görmekteyiz. Bu iki bulgunun birbirini destekler nitelikte olmasını bireysel kaygıların ön plana çıkmasının önem kazanması olarak okuyabiliriz.

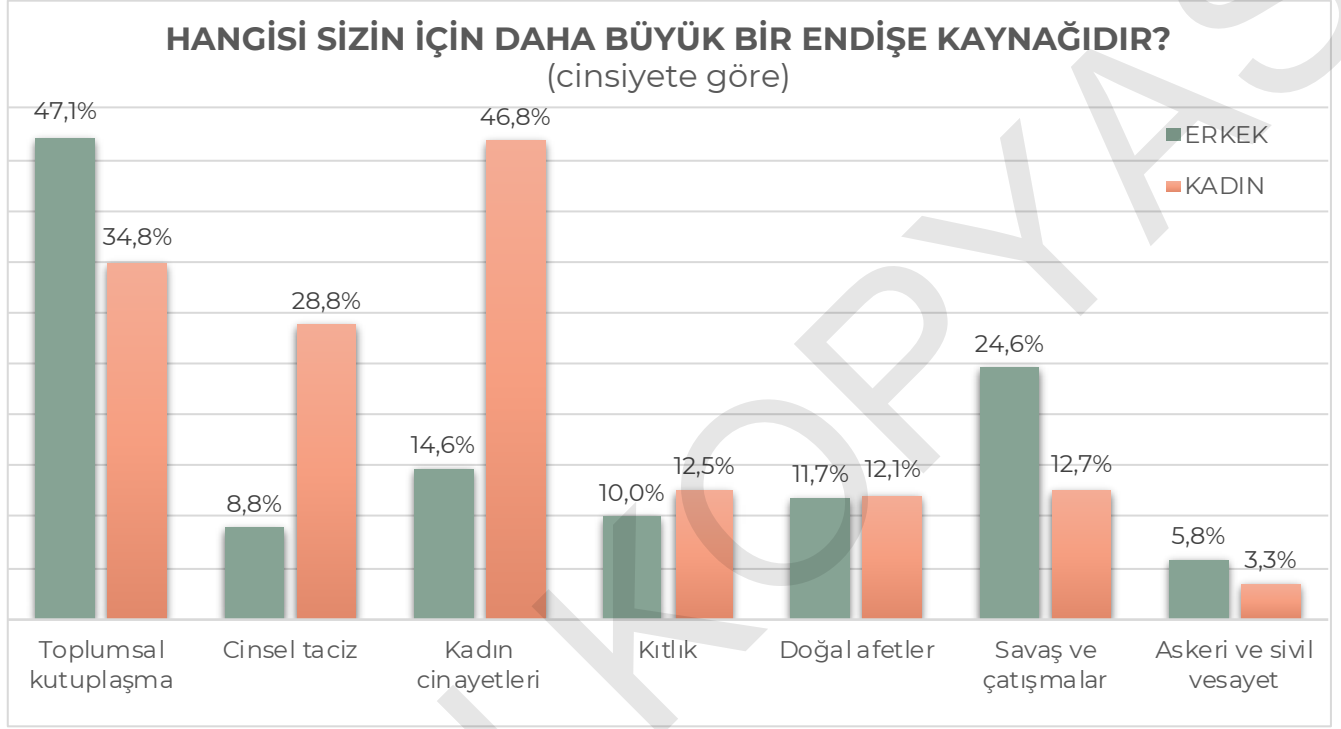
Güvensizlik Kaynakları

Kürt gençlerinin güvensizlik kaynaklarına baktığımızda yüzde 50'ye yakın bir kısmının "işsizlik" ve "kişisel gelecek kaygısı" gibi bireysel kaygılarının ön planda olduğunu görmekteyiz. Kişisel gelecek kaygısının hemen ardından ise "ülke için duyulan gelecek kaygısı" yerini almaktadır. Bu da aslında gençlerin siyasi olarak kendilerini ülke gündeminin dışında tutmaya çalışmalarına rağmen, aslında kendi tercihlerini ve yaşam koşullarını etkileyip belirleyen konuları takip ettiklerini ve bu konular üzerine kaygılandıklarına işaret etmektedir. Gençlerdeki güvensizlik konusu daha önceki memnuniyet ve geleceğe dair tasavvurlara verilen cevaplarla beraber düşünüldüğünde, sosyoekonomik faktörlerin gençlerin güven-güvensizlik durumunu önemli oranda belirlediğini göstermektedir.

EndiŖe Kaynağı

Kürt gençlerinin endiŖe kaynaklarına baktığımızda genç erkeklerin “toplumsal kutuplaŖma” (yüzde 47,1) ve “savaŖ ve çatıŖmalar” (yüzde 24,6) konusunda oldukça endiŖeli oldukları görölmektedir. Bu durumun bir yansıması ve sonucu olarak sosyal medyada siyasi düŖünce ve içerik paylaŖımı yapmaktan kaçınma halini, kutuplaŖma ve çatıŖma ortamına girmek istememeleri ve bir sessizlik sarmalına hapsedilmeleri Ŗeklinde yorumlayabiliriz. Genç kadınların endiŖe kaynakları arasında ise ilk iki sırayı “kadın cinayetleri” (yüzde 46,8) ile “cinsel taciz” (yüzde 28,8) almaktadır. ıkan bu verinin son dönemlerde artan kadın cinayetleri ve cinsel taciz vakalarının ve ataerkil sistemin bu eril Ŗiddeti meŖrulaŖtırma ve cezasızlık politikalarının Kürt genç kadınlar üzerinde yarattığı endiŖeyi somut bir Ŗekilde ortaya koyduğunu söyleyebiliriz. Bu sonuçları birlikte değerlendirdiğimizde toplumsal cinsiyet rollerinin gençler açısından da kısmen iŖlediđini belirtebiliriz.

İklim Krizi

Küresel iklim krizinin dünyanın en önemli ortak sorunlarından biri olması ve doğrudan yaşam alanlarını etkilemesi ve etkilerini en çok da gençlerin hissedecek olması nedeniyle, Kürt gençlerine iklim krizine karşı herhangi bir aktivite yapıp yapmadıklarını sorduk. İklim krizine karşı politik aktivizm yerine sosyal/dijital platformlarda ikna etme, farkındalık ve bilinçlendirme eğiliminin oldukça yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Buna rağmen çevre sorunları ve iklim değişiklikleri konusu, güvensizlik kaynaklarına ilişkin cevaplara baktığımızda oldukça aşağı sıralarda yer almaktadır. Bu sebeple de gençlerin iklim krizi başta olmak üzere çevre sorunları ile ilgili bilgilendirilmesi, farkındalıklarının artırılması ve çözüm odaklı politikaların üretilmesinin oldukça büyük bir ihtiyaç halini aldığını görmekteyiz.

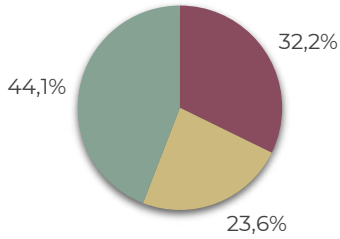

Toplumsal ve Gündelik Hayata Dair Sorular

Katılımcılara toplumsal yaşam ile ilgili bazı sorular sorduk ve bu ifadelere katılıp katılmadıklarını söylemelerini istedik.

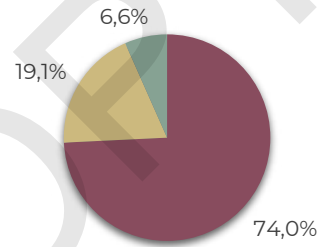
- Katılımcıların dörtte üçü ev içi sorumluluk konusunda erkeklerin de kadınlar kadar sorumluluk alması gerektiğini belirtmektedir.
- Katılımcıların yarısından fazlası (yüzde 55,2) “iş bulma noktasına geldiğinde erkeklerin daha fazla tercih edilmesi” şeklindeki bir ayrıma katılmadıklarını söylemektedir.
- Ailenin kişinin yaşamındaki asıl etken olmasına gençlerin yarıya yakını (yüzde 48,4) katıldığını belirtmektedir. Buna katılmayanların yüzde 30 olması ise azımsanmayacak bir oran olarak dikkat çekmektedir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu aileleriyle beraber yaşamalarına rağmen, “çocuklar evde yaşadığı sürece anne ve babalar anlaşmasalar bile, birlikteliklerini devam ettirmeliler” sorusuna yüzde 36’sının “katılmam” cevabı vermesi, gençlerde ailelerinden bağımsız yaşama eğilimini ortaya koymaktadır.
- Bireyselleşme olgusunun güçlendiğini gösteren bir diğer değişken ise “Herkes birey olmalı ve kendi istediği gibi yaşamalı” sorusuna yüzde 51,6’nın katıldığını belirtmesidir.

Bir kadın ailesi için işindeki çalışma süresini azaltmaya hazır olmalıdır.

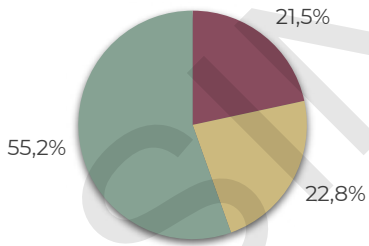
■ Katılıyorum ■ Ne katılıyorum ne katılmam ■ Katılmam

Erkekler de çocuklar ve ev konusunda kadınlar kadar sorumluluk almalıdır.

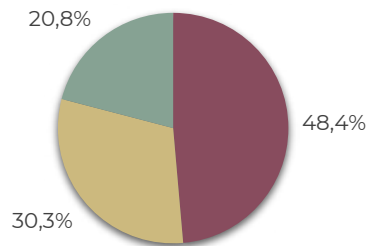
■ Katılıyorum ■ Ne katılıyorum ne katılmam ■ Katılmam

İş bulma sıkıntısı olduğunda, işe alımda erkeğin kadına göre önceliği olmalıdır.

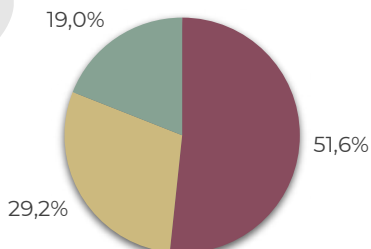
■ Katılıyorum ■ Ne katılıyorum ne katılmam ■ Katılmam

Kişinin yaşantısındaki asıl önceliği ailesi olmalıdır.

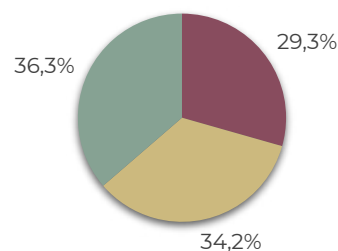
■ Katılıyorum ■ Ne katılıyorum ne katılmam ■ Katılmam

Herkes birey olmalı ve kendi istediği gibi yaşamalıdır.

■ Katılıyorum ■ Ne katılıyorum ne katılmam ■ Katılmam

Çocuklar evde yaşadığı sürece, anne-baba anlaşmasa bile birlikteliklerini devam ettirmelidirler.

■ Katılıyorum ■ Ne katılıyorum ne katılmam ■ Katılmam

KOPYASI

IV. BÖLÜM

ETNİK KİMLİK, DİN VE ALGILANAN AYRIMCILIK

Kimlik Aidiyeti

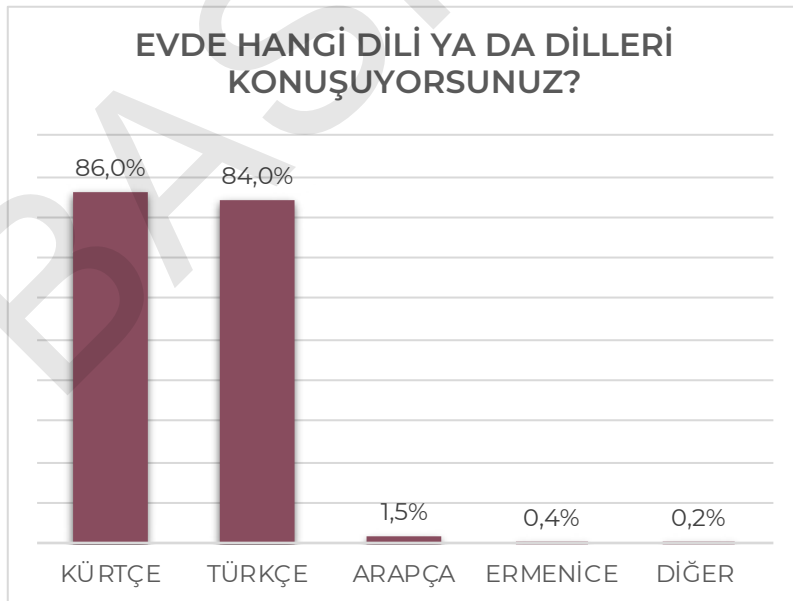
Gençlerin dörtte üçü (yüzde 75,9) kendilerini etnik bir kimliğe ait hissettiklerini söylemişlerdir. Kürt gençlerin yüksek oranda etnik kimliklerine aidiyet hissetmeleri bu kimlikle güçlü ilişkileri olduğunu, özdeşleştiklerini ve halen bunu korumakta olduklarına işaret etmektedir. Gençlerde kimlik aidiyeti ile ilgili güçlü vurgu büyük oranda politik tutumlarını, gelecek tasavvurlarını, kaygı ve memnuniyet durumlarını da belirleyen bir faktör olarak ön plana çıkmaktadır. Katılımcıların 5'te birinin kendilerini bir etnik gruba ait hissetmemesi de dikkate değer bir noktadır.

Dil

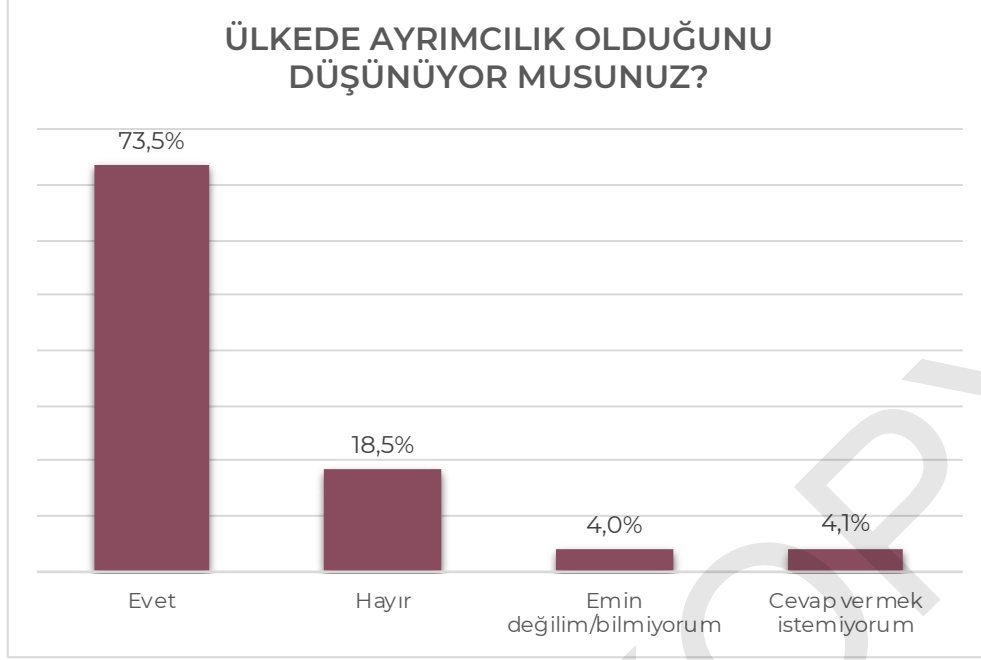
Katılımcılara evde hangi dilya da dilleri konuştukları sorulduğunda yüzde 86'sı evde Kürtçe konuşulduğunu belirtmiştir. Ancak bunu evde sadece Kürtçe konuşulduğu olarak yorumlamak mümkün değildir. Çünkü yüzde 84 oranında Türkçe cevabı verilmiştir. Buradan gençlerin aile içi iletişimlerinin iki dilli bir şekilde kurulduğunu belirtmek mümkündür.

Kürt Z kuşağının kendilerinden önceki kuşaklardan çok daha fazla Kürtçe-Türkçe olarak çok dillileştiğini belirtmek mümkündür.

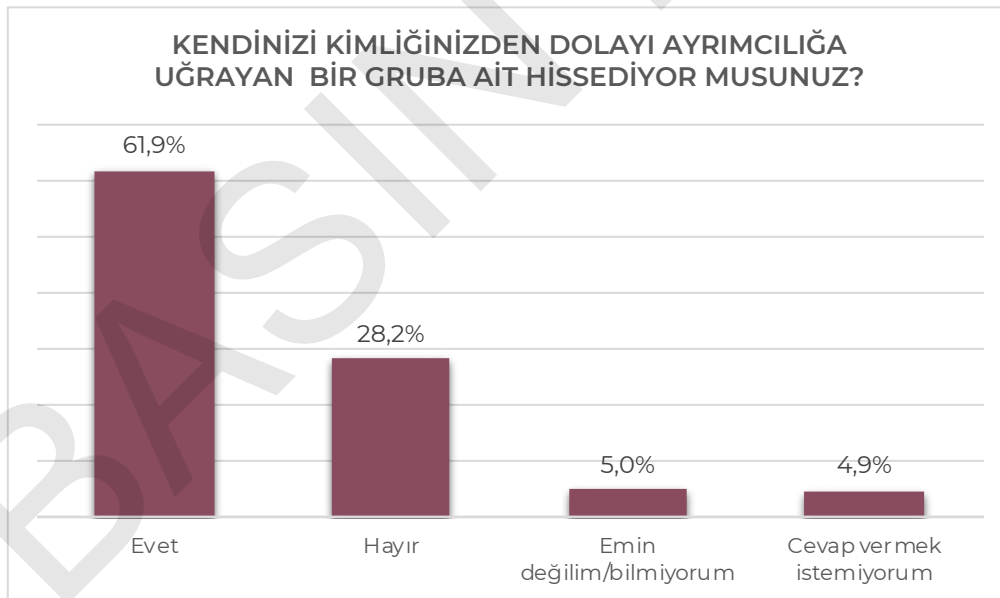

Algılanan Ayrımcılık

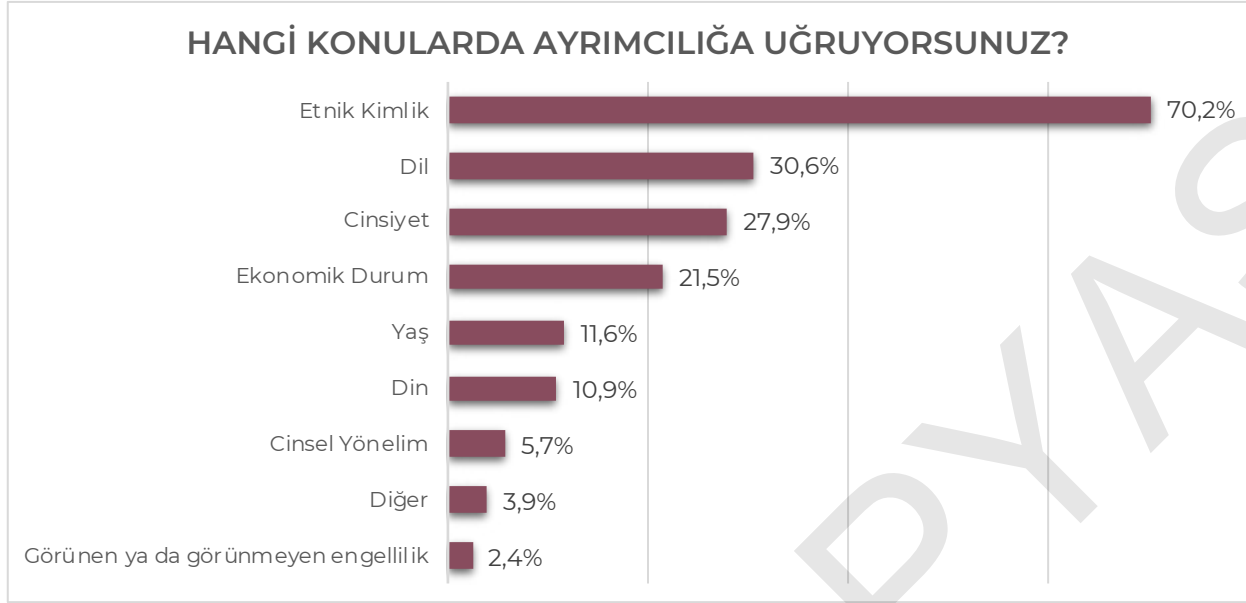
Ayrımcılık sorularına verilen yanıtlarda ise dörtte üç gibi yüksek bir oran ayrımcılığa uğradığını, bu ayrımcılığı kimliğe daralttığımızda ise katılımcıların yüzde 61,9'unun evet yanıtı verdiği görülmektedir. En fazla ayrımcılığa uğranan konular ise etnik kimlik yüzde 70,2 ve dil yüzde 30,6 olarak sıralanmaktadır. Çıkan bu sonuç Kürt gençlerinin dil ve etnik kimlik konularında büyük oranda ayrımcılığa uğradığını ve kendi etnik gruplarına yönelik ayrımcılık algılarının yüksek olduğunu göstermektedir.

Kürt gençlerinin etnik kimliklerinden dolayı ülkede ayrımcılığa uğrayan ya da kötü muamele göre bir gruba ait hissedip hissetmedikleri yönündeki soruya yüzde 61,9 oranında evet cevabı vermesi, algılanan ayrımcılık konusuna dair önemli bir oran olarak dikkat çekmektedir.

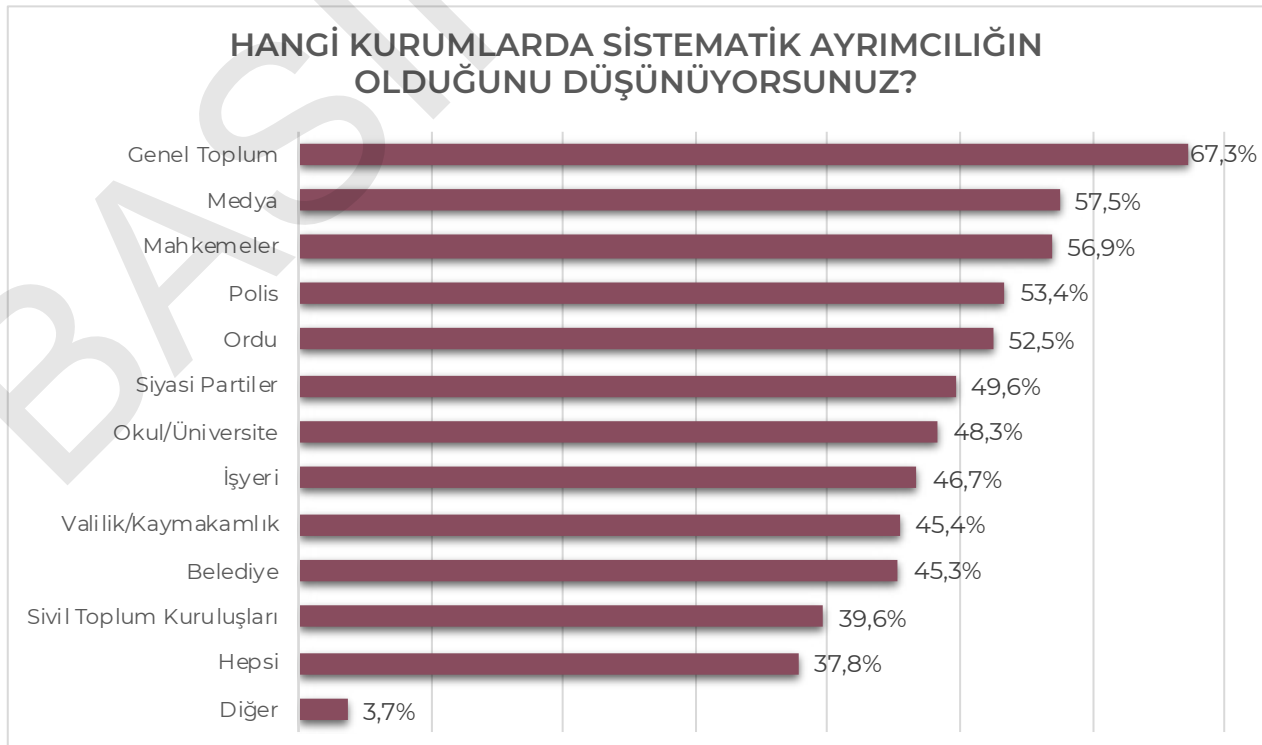

Kürt gençleri etnik kimlik ve dil gibi konularda büyük oranda ayrımcılığa uğradıklarını ifade etmektedir. Bunun yanında katılımcıların 3'te birine yakını cinsiyet konusunda ayrımcılığa uğradığını belirtmektedir. Ekonomik durum dolayısıyla ayrımcılığa uğradığını düşünenlerin oranının katılımcıların 5'te birinden fazla olması ise gençlerin genel olarak işsizlik, geçim sıkıntısı, iş olanakları gibi iktisadi kaynaklı olan sorunlarını göstermesi açısından oldukça dikkat çekicidir.

Kurumlarda Ayrımcılık

Katılımcılar, ayrımcılık olan kurumlara dair verilen cevaplarda “genel toplum” yüzde 67,3, “medya” yüzde 57,5, “mahkemeler” yüzde 56,9, “ordu” ve “polis” seçeneklerinde yine yüzde 50’nin üzerinde, siyasi partilerde yüzde 49,6 oranında ayrımcılık olduğunu ifade etmiştir. Bununla birlikte gençler “okul/üniversite”, “işyerleri”, “valilik/kaymakamlık”, “belediye”, “STK’lar” gibi kurumların hepsi için yüzde 30’un üzerinde ayrımcılık olduğunu düşünmektedir. Neredeyse yaşamın her alanında yüksek oranda ayrımcılık olduğunu düşünen gençlerin içinde olduğu güvenmeme durumunun nedenlerinden biri de bu olabilir. Gençlerin yaşamın her alanında algıladıkları bu ayrımcılık hallerinin güvensizlik, endişe, memnuniyetsizlik gibi konuları belirlediğini söylemek mümkündür.

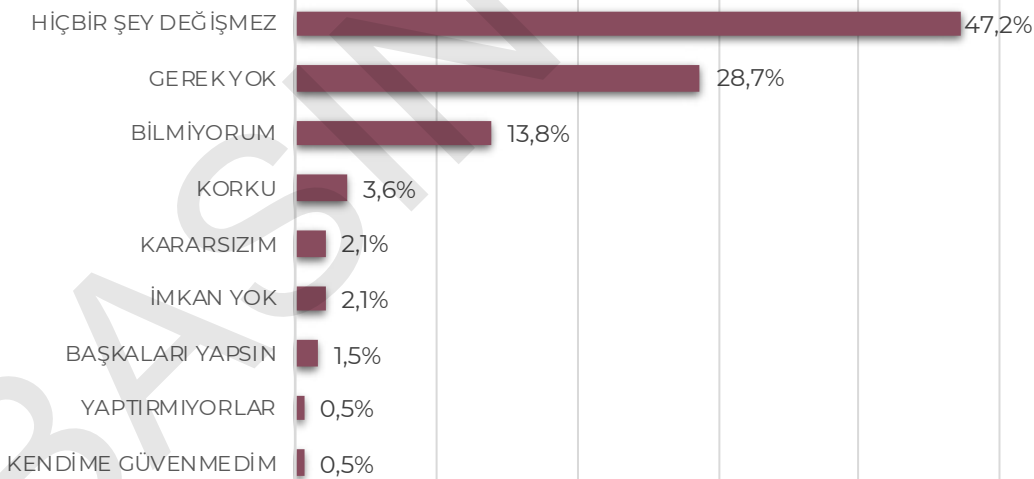

Ayrımcılığı azaltmak için ne yaptıkları sorulan gençler yüzde 41,5 oranında “hiçbir şey” yapmadıklarını belirtmiştir. Hiçbir şey yapmayanlara nedenleri sorulduğunda ise yüzde 47,2'sinin “hiçbir şeyin değişmez”, yüzde 28,7'sinin ise “gerek yok” cevabını verdikleri görülmektedir. Gençlerin en yüksek oranda hiçbir şeyin değişmeyeceğini söylemeleri burada ortaya çıkan umutsuzluk hali için önemli bir veri sunmaktadır. Bu oranla birlikte en yüksek oranın iklim krizinde olduğu gibi “ilk olarak çevremdekilerin fikrini değiştirme” cevabını verdikleri görülmüştür. Ancak diğer husustan farklı olarak ayrımcılık hususunda doğrudan aktif katılımlarının/tepkilerinin de olduğunu görüyoruz: yüzde 23,4 “protestolara katıldım”. Buna ek olarak ayrımcılığı değiştireceğini düşündükleri kişilere oy verme eğiliminin yüzde 30'a yakın olduğunu görüyoruz. Bu durum siyasi kurumların ayrımcılıkla ilgili kurdukları sözlerin ve attıkları adımların gençler tarafından olumlu karşılandığına işaret etmektedir.

AYRIMCILIĞI AZALTMAK İÇİN HANGİ ADIMLARI ATTINIZ?

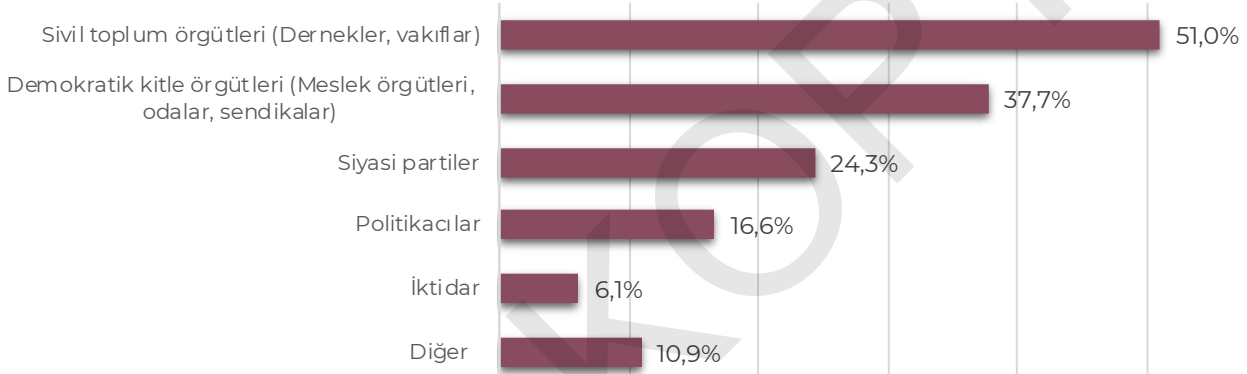
NEDEN YAPMADINIZ?

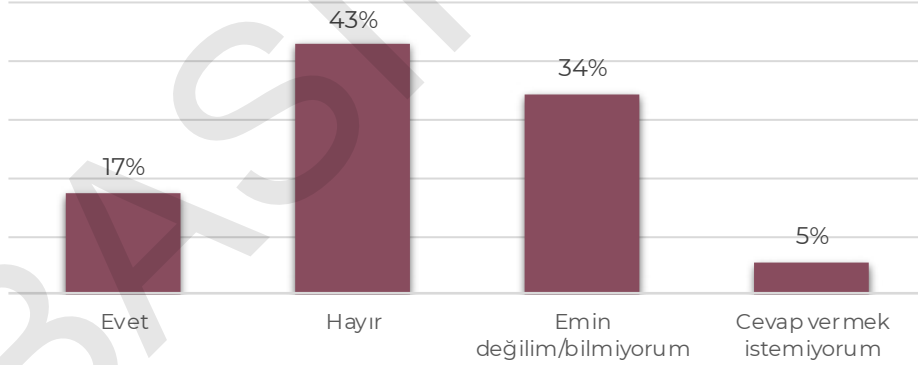
“Ayrımcılığı azaltmak için hangi kurumlar çaba sarf ediyor?” sorusuna ise en yüksek oranı STK’lar (yüzde 51) almaktadır. İkinci sırada demokratik kitle örgütlerinin yüzde 37,7 ayrımcılığa karşı çaba gösterdiği düşünülürken, siyasi partilerin bu konuda çaba gösterdiklerine dair inanç yüzde 24,3 ile üçüncü sırada kalmaktadır. “Çaba gösteren kurumların çözüm getirdiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna ise yüzde 43 gibi yüksek bir oran “hayır” cevabını vermiştir. “Evet” cevabını verenler ise yüzde 17 gibi düşük bir oranda kalmaktadır. Burada yine algılanan ayrımcılığa yönelik çözüm konusunda bir umutsuzluk halinin hâkim olduğundan bahsetmek mümkündür.

Dijitalleşme ve teknolojik gelişimin gençlerin internet kullanımı üzerindeki etkisine bakıldığında, dijital habitusun gençler için yeni bir direnme biçimi, protesto ve eylem şekli ortaya çıkardığı, bireysel memnuniyetsizliklerini ve dirençlerini gösterme alanı oluşturduğu görülmektedir. Sosyal medya platformlarında like, yorum ve retweet gibi etkileşimlerin, klasik anlamda alışlagelmiş direnme biçimi olan protestoların, yürüyüşlerin, eylemlerin yerini aldığı ve kamusal reaksiyon ve duyarlılığın yeni görüngü alanını oluşturduğu görülmektedir. Bu yeni durum aynı zamanda bireysel anlamda kendileri gibi düşünen başka bireylerle ortak bir topluluk üyesi olma güdülerini ortaya koyarak, üyesi oldukları muhayyel topluluklarını ve yeni örgütlülük mekanizmalarını göstermektedir.

AYRIMCILIĞI AZALTMAK İÇİN HANGİLERİ ÇABA SARF EDİYOR?

BU ÇABALARIN ÇÖZÜM ÜRETTİĞİNİ DÜŞÜNÜYOR MUSUNUZ?

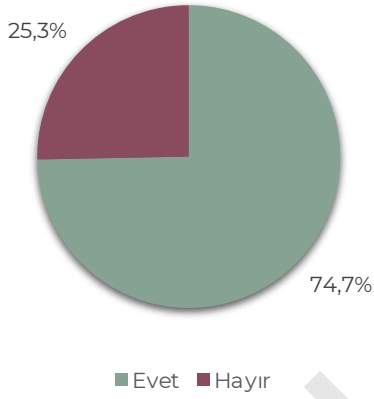

Din

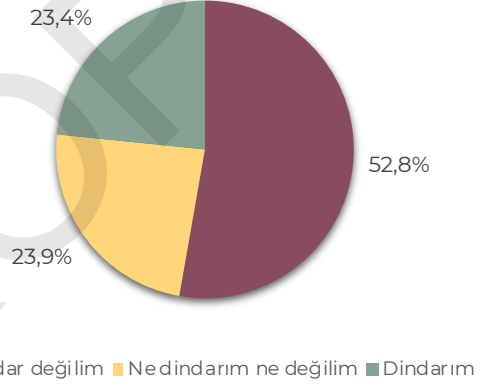
Dine aidiyet ile ilgili soruya ise Kürt gençler dörtte üç oranında “kendilerini bir dine ait hissettiklerini” belirtmişlerdir. Bununla beraber kendilerini dindar olarak görüp görmedikleri sorulduğunda ise yüzde 52,8’i “dindar olmadığını” söylemiştir. “Dindarım” cevabını verenlerin toplam oranı ise yüzde 23,3’tür. “İbadethaneye ne sıklıkla gidiyorsunuz?” diye sorulduğunda yüzde 54,7’si hiçbir zaman gitmediğini belirtmiştir.

Türkiye’nin dindar ülkeler arasında yer aldığı düşünüldüğünde Kürt gençlerin yarısından fazlasının kendisini dindar olarak görmemesi çok yüksek bir oran olarak karşımıza çıkmakta, yüzde 54,7’sinin hiçbir zaman ibadethaneye gitmediğini söylemesi de bu veriyi destekler niteliktedir. Gençler arasında dindarlık eğiliminin diğer kuşaklardan belirgin şekilde düşüş yönünde olduğu göz önünde bulundurulursa, Kürt gençleri arasında da bu eğilimin oldukça güçlü olduğu görülmektedir. Özellikle iktidarın dindar nesil arayışları başta olmak üzere, medreseler, tarikatlar, cemaatler ve dini kurumlar bünyesinde yaratmaya çalışılan gençlik profili arayışı göz önünde bulundurulacaksa, Kürt gençlerin bu arayışlardan farklı olarak daha seküler bir eğilim gösterdikleri ortaya çıkmaktadır.

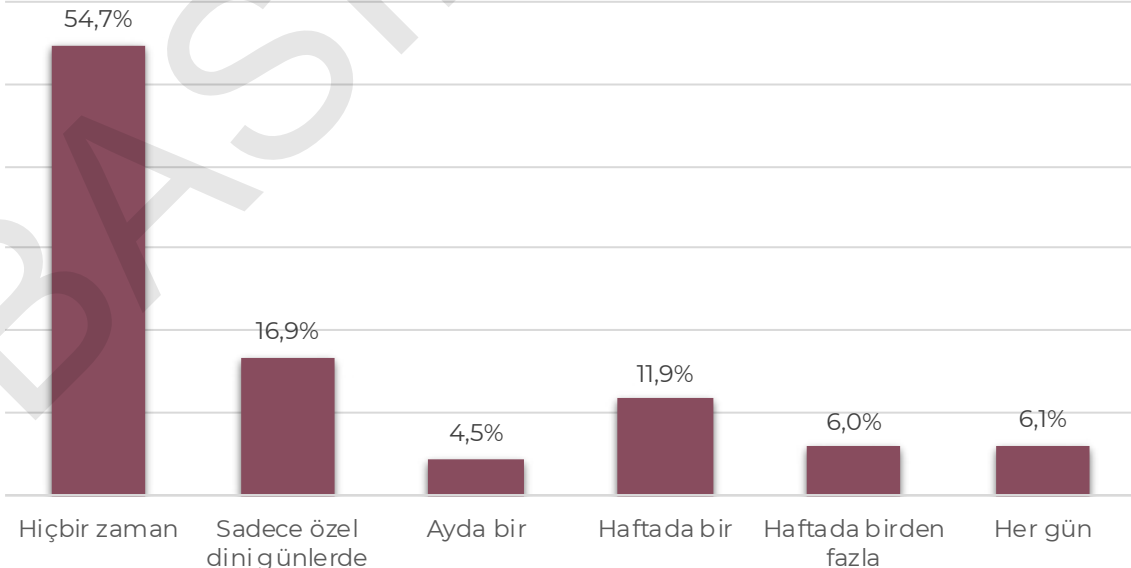
KENDİNİZİ HERHANGİ BİR DİNE AİT HİSSEDİYOR MUSUNUZ?

KENDİNİZİ NE KADAR DINDAR GÖRÜYORSUNUZ?

CENAZELER GİBİ ÖZEL DURUMLAR DIŞINDA, İBADETHANEYE NE SIKLIKTAKİ GİDİYORSUNUZ?

V. BÖLÜM

SİYASET

Kürt Z Kuşağı: Politik mi, apolitik mi, depolitik mi?

Toplumsal yaşamı etkileyen her alanda, yönetime ilişkin düşünce ve eylemlerin toplamı olarak değerlendirebileceğimiz politika, bireysel ve toplumsal taleplerin aracı ve uygulama alanı olarak değerlendirilebilir. Bireylerin karşılaştığı sorunların çözümü, karar alma mekanizmalarında o sorunları yaşayan kişilerin bulunması ile mümkündür. Bu durum toplumu oluşturan bütün kategoriler için geçerli bir çerçeve olduğu gibi, genç kuşaklar açısından da aynıdır. Dolayısıyla bir kategori olarak gençliğin karar alma süreçlerinde aktif olarak yer alması hem toplumsal hem de bireysel sorunlarının çözümünde yeni yaklaşımlar ortaya koymayı gerektirmektedir.

Dünyadaki akran kuşakları gibi Kürt gençleri de politik, apolitik ve depolitik gibi kategoriler bağlamında bu genel çerçeve içinde değerlendirilebilir.

Bu kuşağın politik tutumu veya siyasi yönelimini “herhangi bir partiye üye misiniz?” sorusuyla “ülkede öncelikle neyi değiştirmek istersiniz?” sorularının sonucunda ortaya çıkan bulguların bileşiminden görebilmek mümkündür. “Herhangi bir siyasi partiye üye değilim” diyenlerin oranı yüzde 89 iken ülkede ilk değiştirmek istedikleri şeyin “yönetim sistemi” olduğunu söyleyenlerin oranı yüzde 52,3’tür ve bu oran ilk soruya verdikleri yanıtı göre oldukça yüksektir. Dolayısıyla bu iki soruya verilen cevaplar ve alt kırılmalarından da anlaşıldığı üzere söz konusu kuşağın apolitik olmadığı ve depolitik bir tercihte bulunduğu anlaşılmaktadır. Lakin apolitik mefhum “siyasi tutum, içerik veya önyargı olmaksızın, politik olarak nötr” olarak tanımlanırken, depolitik kavramı mevcut siyasi merkezin dışında kendi irade rızasıyla olup bitenlere müdahale etme istencidir. Bu bakımından Kürt Z kuşağı için depolitik önermesinin bu kuşağın karakteristik özelliklerini ortaya koymasından ve politik alanla ilişkilerini göstermesi açısından geçerli bir önerme olabileceğini ifade etmek mümkündür.

Apolitik olmak aynı zamanda toplumsal veya siyasal konularda ilgisiz veya antipati içeren bir yaklaşıma sahip olmama ile eşdeğer bir kültüredir. Bu kültür hem kurgusal hem de iletişim stratejisi nedeniyle dijital kuşağın habitusunun içinde kalan bir yeniden kültürlenme halidir. Politik olanla depolitik olan arasındaki en önemli ayrımlardan biri tam da bu bağlamda berraklaşmaktadır. Çünkü olup biten karşısında etkin özne olarak refleks gösterip göstermeme meselesi söz konusu bu yeni kültürlenme alanının içindedir ve hangi biçimi alacağı ise dışavurumunda kendini ortaya koymaktadır. Tarihsel ve toplumsal nedenlerden ötürü ideolojik ve sınıfsal refleksleri sınırlı da olsa bu kuşağın ruhuna uygun net bir anti otoriterlik kültürünün de söz konusu olduğu görülmektedir. Bir diğer ilginç durum ise katılımcıların yüzde 55’i kendilerini HDP’ye yakın hissetmelerine rağmen herhangi bir siyasal kimlik ile tanımlanmamış olmalarıdır.

O nedenle Kürt Z kuşağını düz bir mantık üzerinde apolitik olarak sınıflandırmak doğru bir tanımlama olmayacaktır. İçinde şekillendiği sosyolojik olgulardan hareketle bu kuşağı apolitik olarak tanımlamak yerine depolitik bir kuşak olarak tanımlamak daha doğru olacaktır. Mevcut politika yapma biçimlerini sosyolojik olgular üzerinden reddiye gibi bir tutum ortaya çıkmaktadır. Depolitik imgesini burada temel sorunlara ve kavramlara yönelişin bir sembolü olarak görmek daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Dolayısıyla “Kendinizi herhangi bir siyasi partiye yakın hissediyor musunuz?” sorusuna verilen cevaplarla “neyi değiştirmek istersiniz?” sorusu bağlamında sergilenen tutum söz konusu toplumsal olgu ve olaylar karşısında kayıtsız kalmadığını göstermektedir.

Bu husus bile Z kuşağın orantısız (yüzde 52,5 “ilgi duymadığını”, yüzde 19,3 “ilgi duyduğunu”) olarak politikaya ilgi duyduğunu ama etkin bir politik çalışmanın içine girmeyeceğini, dolayısıyla depolitik kalmayı tercih ettiğini göstermektedir. Diğer taraftan kendi kültürel ve etkin kimlik aidiyetiyle (yüzde 75,9) ve anadiliyle (yüzde 86) kurduğu ilişki bu grubun apolitik değil, depolitik olduğuna işaret etmektedir. Bu durum aynı zamanda daha önce de deneyimlenmemiş bir alan olan dijital habitusun, politik olmanın formasyonunu ve eylemsellik biçimini değiştirebilecek imkân ve konfor sunması ile de izah edilebilir.

Ayrıca yönetimi değiştirme isteğinin yüksek bir oranla yüzde 52,3’e tekabül etmesi, bu tutumun otorite karşıtlığıyla ilgili bir husus olduğunu net bir şekilde göstermektedir. Bu da ideal olan şeye dair politik bir tutuma, ama bu ideal olanı elde etmeye dair refleks ve girişim olarak depolitik bir tutuma tekabül etmektedir.

Dini bağlamlar üzerinden sorulara verilen cevaplar ise yüzde 74 oranda kendilerini bir dine ait hissetmelerine rağmen dini gerekleri yerine getirme konusunda yüksek bir oranın (yüzde 54,7) ilgisiz kalışı ise başka bir sosyolojik hakikate tekabül etmektedir. Dolayısıyla Kürt toplumunun toplumsal sosyolojisinin etkin bir parçası olan din olgusu ve muhafazakârlık sıfatlarının bu kuşakla birlikte aşınma eğilimi gösterdiği ve hatta seküler bir mecraya evirildiği görülmektedir.

Bu ve buna benzer olgulardan hareketle Kürt Z kuşağının toplumsal ve siyasal yönelimlerinin mevcut sosyo-politiğin dışında bir “sosyal alanda” şekillendiğini söylemek mümkündür. Bu hakikat bu kuşağın sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik davranışlarına etki ettiği kadar toplumsal ve siyasal yönelimlerini de etkilemektedir. Hiç şüphesiz siyasi tercih ve oy davranışlarının yanı sıra kuşaklar arası farkların da net bir şekilde ortaya çıktığını görmekteyiz. Z kuşağının bu dönüşüm doğrultusu Kürt toplumunu kodsall bağlamda zorlayacağı gibi onun siyasi elitlerine de yeni ödev seçenekleri sunmaktadır.

Dolayısıyla günümüz Türkiye’sinde siyasi kimliklerin artık kesin bir dini gerilimin üzerinden inşa edilemeyeceğini ama etnik kimlik ve kültürel hassasiyetin hala kuşatıcı bir rol oynadığını göstermektedir. Başka araştırmaların da gösterdiği gibi Türk kimlik inşasının üzerinde bina edildiği “milliyetçilik” mefhumuna benzer bir saik üzerinden Kürt kimlik bilincinin geliştiği görülmektedir. Dolayısıyla dünyadaki akranlarıyla paralel bir çizgide gelişim gösteren Kürt Z kuşağı da mevcut politik şablonların dışında davranış sergilemekte, etnik ve kültürel kimliğini dünyadakine benzer bir kimlik sosyolojisi üzerinde inşa etmektedir. Özellikle anadili, etnik kimlik ve dindarlık olguları yeni yönelimler skalasını gösterirken aidiyet meselesinin dünyanın geri kalanında olduğu gibi kimlik kuşatmacılığı doğrultusunda oluştuğunu görüyoruz. Elimizdeki veriler bazı araştırmaların iddia ettiğinin tam tersine günümüz Türkiye’sinin siyasi politisinin grup ve siyasal kimlikleri aşan değil onu daha da kuşatan bir olgu olarak gelişim gösterdiğini söylemektedir.

Depolitik bir tutuma sahip olan Kürt Z kuşağının etnik kimlik ve anadili hususunda önceki kuşaklara yakın bir aidiyet bağı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla uzaklaştığı alan etnik kimliği veya kültürel aidiyet değil onun eski formlarına ve kullanım biçimleridir.

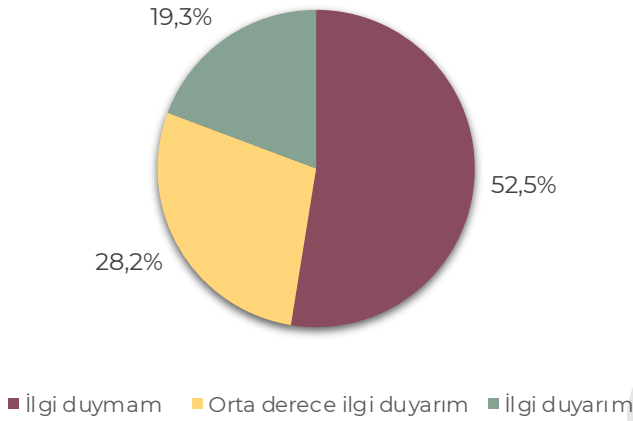
Ayrıca bu kuşağın hem sosyo-ekonomik talepleri hem kısmi kültürel yönelimleri hem de yaşam tercihlerindeki köklü dönüşümleri dünyaya paralel bir çizgide “post-materyalist” üretim ve tüketim ilişkilerine işaret etmektedir.

Örneklem grubunun yüzde 22,7’sinin siyasi ve oy kullanma tercihlerini yakınlık duydukları söyledikleri HDP kimi aday gösterirse onu destekleyeceklerini belirtmeleri, “etnik kimliğin bu yeni alanda daha da önemli bir etken olduğu hatta söz konusu tesirin güçlü bir biçimde devam ettiği sonucuna işaret etmektedir. Burada ortaya çıkan sonuç ayrıca bize şunu göstermektedir: yeni kuşak dijital alanda yeni bir estetik özgürlük alanı keşfetmiştir ve kendi kaderlerini tayin etme meselesini bu bağlantısallık çerçevesinde dillendirebileceğini hissetmekte ve inanmaktadır. Klasik toplumsal bağlamlardan kopmamış olmasına rağmen sorunların tanımı, ifade edişi ve hatta çözümüne dair yeni hakikat alanları keşfettiği ve bu alanların başında dijital alanın geldiği gerçeği araştırmanın ortaya çıkardığı bulgularla örtüşmektedir.

Siyasete İlgî

“Siyasete ne kadar ilgi duyuyorsunuz?” sorusuna katılımcıların sadece yüzde 19,3’ü “ilgi duyarım” şeklinde cevap vermiştir. Katılımcıların yarısından fazlası ise (yüzde 52,5) ilgi duymadığını belirtmiştir. Kürt illerinde ve Batı illerinde yaşayan Kürt genç nüfus göz önüne alındığında siyasete ilginin bu kadar az düzeyde çıkmış olması dikkate değer bir nokta olarak ön plana çıkmaktadır. Burada yine daha önce karşımıza çıkan çözümsüzlük ve umutsuzluk gibi faktörlerin önemli bir rol oynadığı düşünülebilir. Gençler her ne kadar siyasete rıza göstererek ilgi duymasa da ülke gündeminden ve siyasetinden büyük oranda haberdarlar. Sosyal medya platformları bu ilgi ve ilişkiyi ortaya koyan yeni bir alan olarak ortaya çıkmaktadır.

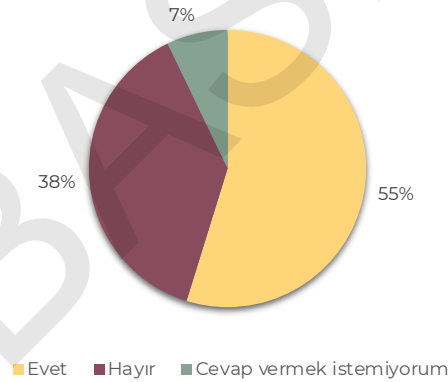
SİYASETE NE KADAR İLGİ DUYUYORSUNUZ?

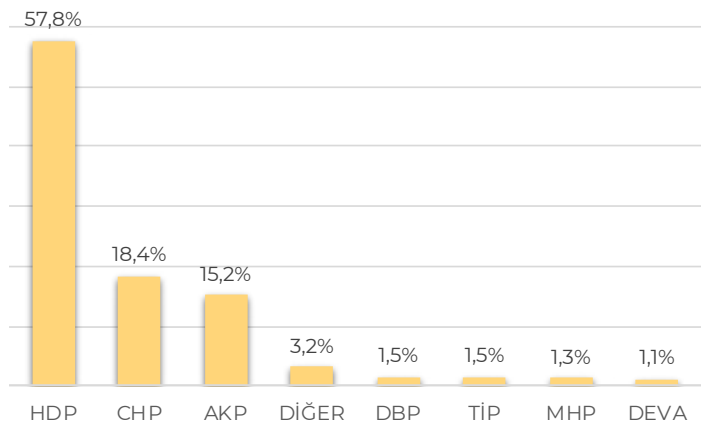
Gençlerin siyasete olan ilgilerinin bu kadar az olarak ölçülmesi, onları depolitik bir kategori olarak ayırmaktadır. Gençlerin gündelik ve sosyal hayatlarındaki siyasal gelişmelerin idrakinde oldukları, politik tutum ve politik bilinç noktasında ayırt edici bir farkındalığa sahip olmalarına rağmen, siyasete dair mesafeli hallerinin de apolitik değil depolitik bir tutum olarak ön plana çıktığı görülmektedir. Aynı zamanda siyaset yapımcıların, parti genel başkanlarının, toplumu etkileyen önemli politik figürlerin gittikçe artan yaş ortalaması ve bunun bir sonucu olarak gençlerle onların kodları, dili ve kavramlarıyla temas kuramamalarını da bu mesafelenmede bir faktör olarak yorumlamak mümkündür.

Katılımcılara “kendilerine yakın hissettikleri bir parti olup olmadığı” sorulduğunda ise yarısından fazlası (yüzde 55) yakın hissettikleri bir parti olduğunu belirtmiştir. Yakın hissedilen partiler açısından oranlara baktığımızda yüzde 57,8 ile HDP diğer partilerden açık ara önde görünmektedir. HDP’yi ise yüzde 18,4 ile CHP takip etmektedir. Bu da CHP’nin Kürt gençler arasında eskiye nazaran yükselen bir trendi olduğunu göstermektedir. Bu yükselen trendin arkasında 2019 yerel seçimlerinde HDP’nin Batı kentlerinde “kaybettirme stratejisi”nin payı olması yüksek bir ihtimal olarak gözükmemektedir. Kürt gençlerin kendilerini büyük oranda HDP’ye yakın görmesi, Kürt toplumunun politik tutum ve tercihleriyle de paralellik göstermektedir.

KENDİNİZE YAKIN HİSSETTİĞİNİZ BİR PARTİ VAR MI?

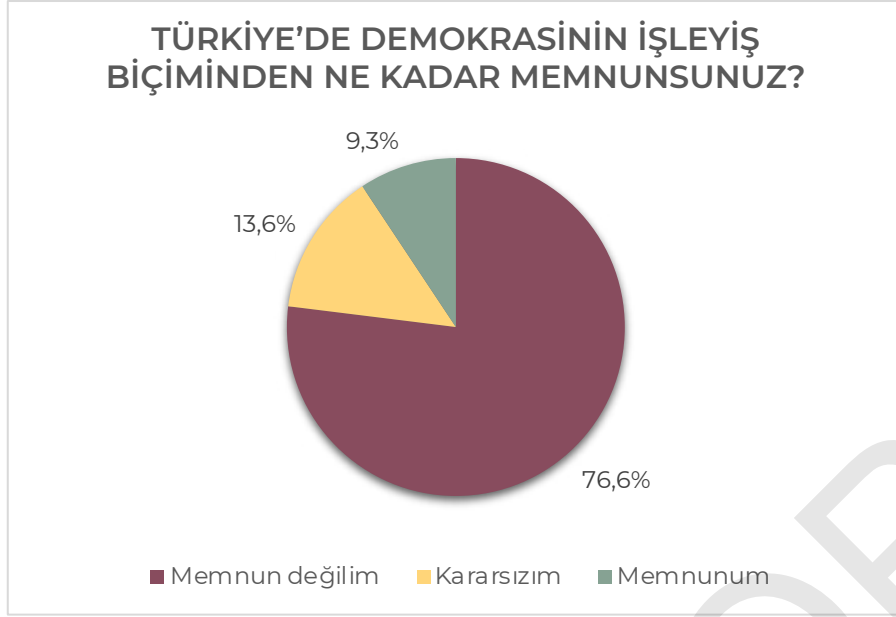

KENDİNİZİ YAKIN HİSSETTİĞİNİZ PARTİ?

Türkiye’de Demokrasinin İşleyişı

“Türkiye’de demokratik işleyiştten ne kadar memnunsunuz?” sorusuna ise katılımcıların dörtte üçünden fazlası (yüzde 76,6) belirgin bir şekilde memnun olmadığını söylemiştir. Ülkede gittikçe artan otoriterleşme eğilimi, kutuplaştırma siyaseti ve demokratik standartların gittikçe düşürölmesi gençlerin demokratik işleyiştten memnuniyetlerini de büyük oranda belirlemektedir.

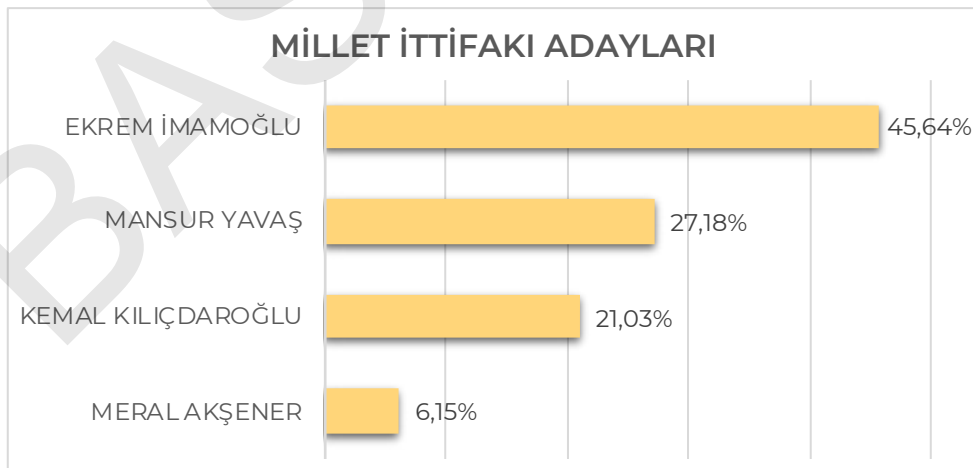
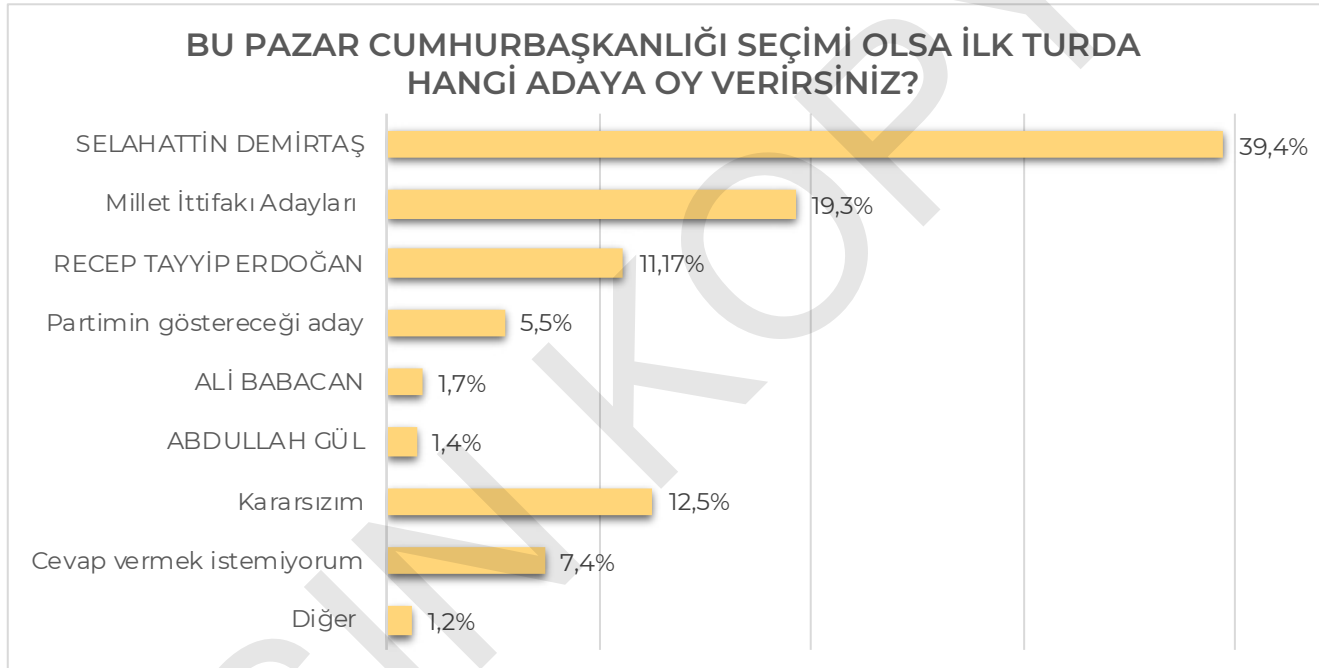

Cumhurbaşkanlığı Seçimi (1. Tur)

“Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde hangi adaya oy verirsiniz?” sorusuna Kürt gençleri yüzde 39,4 oranında Selahattin Demirtaş cevabını vermiştir. Bu oran Kürt seçmenler arasında oldukça yüksek bir popülaritesi olan Demirtaş’ın bile Kürt gençleri arasında yüzde 50 barajını geçemediğini gösterdiği gibi, genç Kürt seçmenin politik düzeyini ve seçimlerin matematiğinin bilincinde olduklarını göstermektedir.

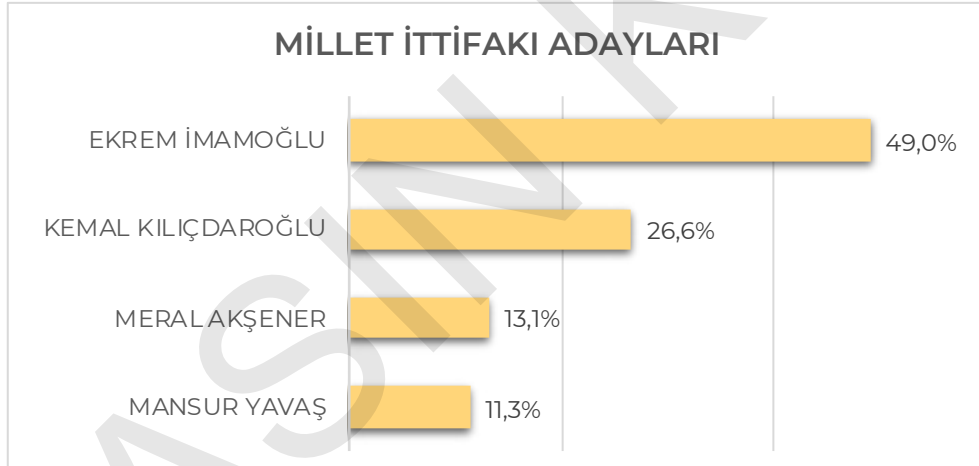
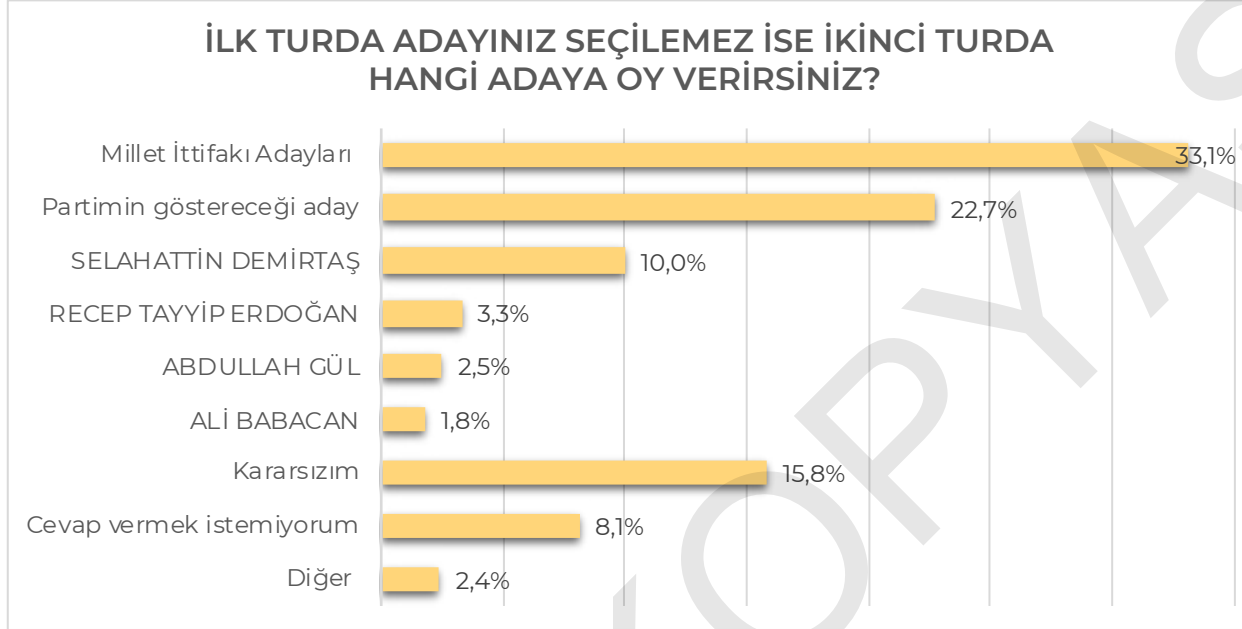
Gençlerin öte taraftan Demirtaş’la ilgili tutumlarının HDP’nin gösterdiği hat bağlamında konsolide etmeye açık olduğunun da işaretidir. Kürt gençlerin Demirtaş’tan sonra ikinci olarak tercihini Millet İttifakı adaylarından yana kullandığını görmekteyiz. Bu adaylar arasında yüzde 46 ile en çok Ekrem İmamoğlu tercih edilmektedir. Bu durum daha önce 2019 seçimlerinde HDP’nin ortaya koyduğu çerçevenin genç Kürt seçmenleri ikna etmeye devam ettiğini göstermektedir.

İBB’ye güven endeksinin düşük olması ama İmamoğlu’nun popülaritesini korumasını bu bağlamda değerlendirmek mümkündür. Öte taraftan bu veriler HDP’nin iktidara kaybettirme ve stratejik oy kullanma politikasının gençler için oldukça rasyonel ve ikna edici olduğunu ortaya koymaktadır. Oy skalasında yüzde 12 oranında kararsız olduğunu belirten seçmen ardından yüzde 11,2 ile Erdoğan’dan yana tercih kullanmıştır. Erdoğan’ın Kürt seçmenden aldığı desteği göz önüne alırsak, Kürt gençler arasında Erdoğan’ın popülaritesindeki düşüşün devam ettiğini söylemek mümkündür.

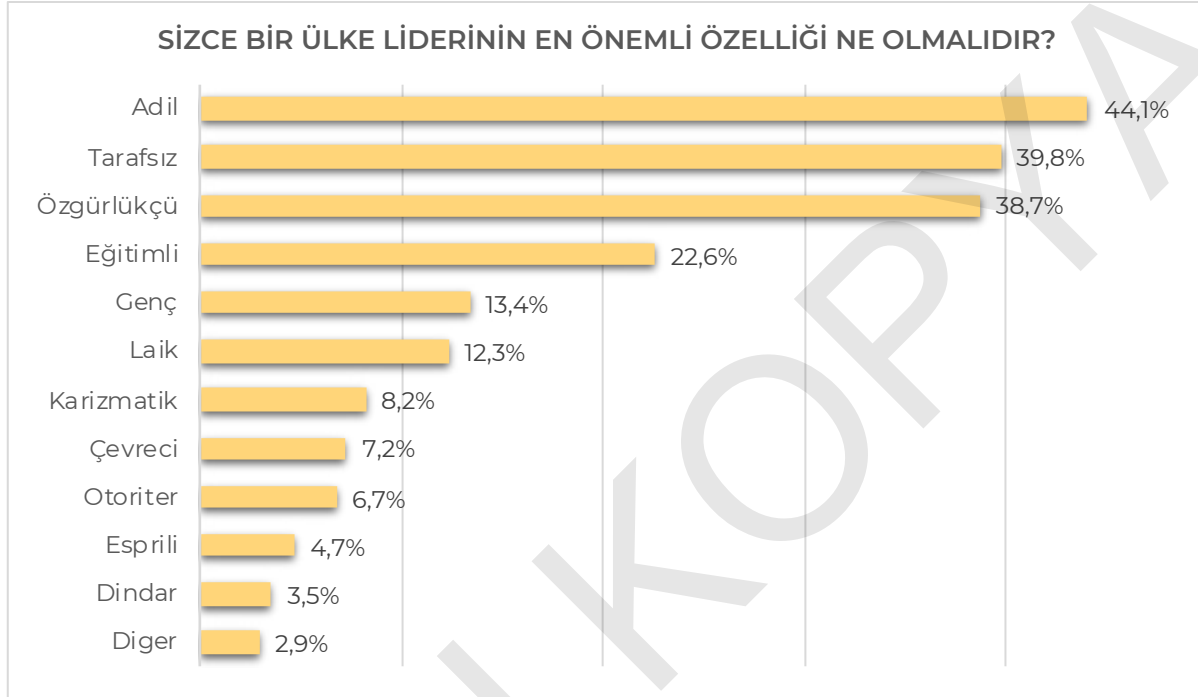
Cumhurbaşkanlığı Seçimi (2. Tur)

Kürt gençlerine ilk turda destekledikleri adayın seçimi kazanmaması ve seçimin ikinci tura kalması durumunda kimi destekleyeceklerini sorduğumuzda Demirtaş'a verilen desteğin ikinci turda yüzde 10'a düştüğü ve parti yönlendirmesinin de yüzde 22,7 olduğu sonucu çıkmaktadır. Bu oranın içinde yaklaşık yüzde 8'lik bir kesimin ise kendiliğinden Ekrem İmamoğlu'na yöneldiğini yorumlayabiliriz. İkinci tur açısından Kürt gençlerin yüzde 3,3 oranında Erdoğan'a oy vereceği görülmektedir. Gençler rejim ve sistem meselesi, otoriterleşme, işsizlik, gelecek kaygısı gibi konularda örgütsüz de olsa bir reaksiyon içindedir, bu durumda da Millet İttifakı adayları etrafında bir konsolidasyon ortaya çıkarmaktadır.

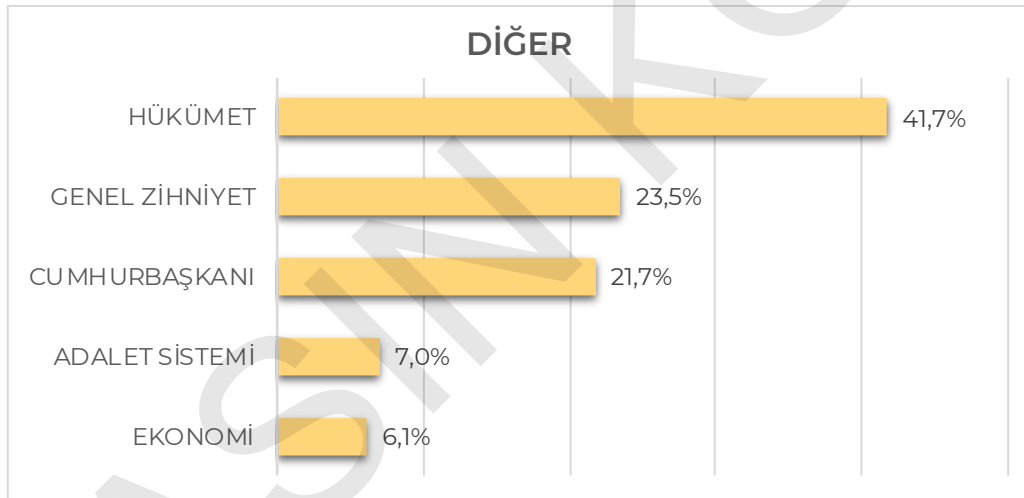
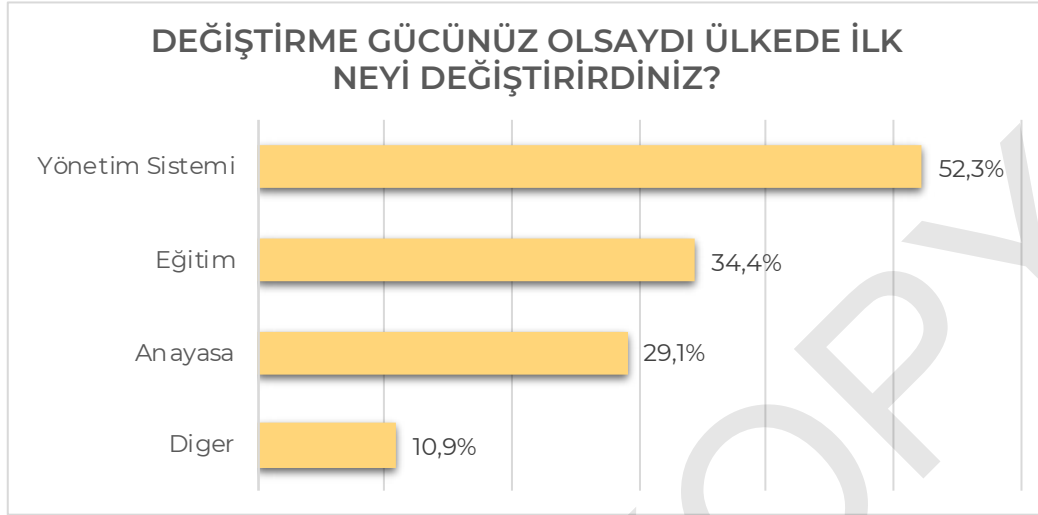
Bir Ülke Lideri Nasıl Olmalıdır

Ülke liderinin en önemli özelliği sorulduğunda “adil”, “tarafsız”, “özgürlükçü” cevaplarının yüzde 30’un üstünde olduğunu ve ardından “eğitimli” ve “genç” olmasının tercih edildiğini görüyoruz. Bir ülke liderinin otoriter (yüzde 6,7) ile “dindar” olması gerektiğini düşünenler yüzde 3,5 oranında gözükmemektedir. Gençlerin idealize ettiği siyasi figürlerin “adil”, “tarafsız”, “özgürlükçü” ve “eğitimli” gibi vasıflar etrafında yoğunlaşması, aynı zamanda kendi arayış ve eğilimlerinin de şifrelerini barındırmaktadır. Dolayısıyla Kürt gençler, her ne kadar etkili bir politik eylemsellik göstermeseler de aslında politik tahayyüllere sahip bir topluluk olarak ön plana çıkmaktadır. Bu durum ülkede siyaset yapıcılar için dikkat çekicidir. Öte taraftan iktidarın bütün yönlendirmelerine, muhafazakâr toplum inşa etme arayışlarına ve dindar nesil yaratma çabalarına rağmen gençlerdeki seküler, özgürlükçü, laik, çevreci eğilimin artış göstermesi ve dindar profilinin yüzde 3,5 gibi düşük bir oranda kalması ayırt edici bir nokta olarak durmaktadır.

Değiştirme Gücünüz Olsaydı Ülkede İlk Neyi Değiştirirdiniz?

Gücünüz olsa ülkede ilk neyi değiştirmek istersiniz sorusuna katılımcıların yarısından fazlası (yüzde 52,3) “yönetim sistemi” cevabını vermiştir. 2017 yılından sonra uygulamaya konulan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nin gençler tarafından benimsenmediği ve yaşadıkları sorunların kaynağı olarak görüldüğü ve buna bağlı olarak da ilk olarak sistemin değiştirilmeye çalışılması politik bilinç açısından dikkate değerdir. Siyasete olan ilgisini oldukça düşük olduğunu beyan eden katılımcıların yönetim sistemini değiştirmeye çalışmaları, üzerinde dikkatle durulması gereken bir nokta olarak durmaktadır. “Yönetim sistemi” ile “Anayasa”yı değiştirme isteğinin yüzde 82’ye yakın olması her 10 gençten 8’inin yaşadıkları sorunların kaynağı olarak gördükleri konuları göstermesi açısından önemlidir. Ayrıca bu tercihlerini “adalet”, “ayrımcılık” gibi olgular ile birlikte düşünmekte fayda vardır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

- Kürt genç kuşağının sosyokültürel, sosyoekonomik ve sosyopolitik dinamiklerini anlamaya odaklanan bu çalışma, Kürt Z kuşağının kendinden önceki, kendinden sonraki ve kendi kuşağı arasındaki ilişki, etkileşimi ve dijitalizasyon ile iletişim teknolojisinin bu kuşak üzerindeki etkilerini “demografi, eğitim durumu, istihdam, gelir durumu”, “medya tercihleri”, “gündelik ve toplumsal yaşam”, “etnik kimlik, din ve ayrımcılık” ve “siyaset” olmak üzere 5 temel başlıkta irdelemektedir.
- Kürt Z Kuşağı, dünyadaki akranlarına benzer şekilde homojen bir bütünsellik taşımamakta, farklı sosyal ve ekonomik sınıflar, kültürel değişkenler ve siyasal eğilimler taşıyan bir grup olarak ülkedeki siyasal, kültürel ve ekonomik gelişmelerin sonuçlarından önemli oranda etkilenen bir kuşak olarak ön plana çıkmaktadır. Bu durum Türkiye’de mevcut tabloya paralel olarak gençlerin önceliklerini, hassasiyetlerini göz önünde bulundurmak açısından önem taşımaktadır.
- Kürt Z kuşağının en temel sorunları olarak, ekonomik sorunlar ön plana çıkmakta ve bu durum gençlerin endişe, korku memnuniyet/sizlik ve geleceğe dair tasavvurlarını önemli oranda etkilemektedir. Bu durum politika yapımcıların, siyasi partilerin, dernek ve sivil toplum kuruluşlarının geleceğin inşasında gençlerin, işsizlik, gelecek kaygısı gibi temel sorunlarını merkeze alan çalışmalar yapmasını zorunlu kılmaktadır.
- Kürt genç kadınların en büyük endişe kaynakları olarak ilk 2 sırayı “kadın cinayetleri” ve “cinsel taciz”in alması kadınlar ve erkekler arasındaki ezme, ezilme, sömürme ve sömürülme ilişkisi sonucunda ortaya çıkan toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadınlar üzerinde bıraktığı etkiyi gün yüzüne çıkarmaktadır. Son dönemlerde kadına karşı uygulanan şiddet vakalarında uygulanan cezasızlık politikaları, kadınlara yönelik şiddetin ve ev içi şiddetin önlenmesine dair en ayrıntılı ve bağlayıcı uluslararası sözleşme olan İstanbul Sözleşmesi’nden Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile tek taraflı çekilme kararı gibi kararlar genç kadınların bu konulardaki endişelerini iyice artırmış ve güvencesiz bırakmış gözükmemektedir. Kadınların kendilerini güvenli bir toplumda hissedebilmeleri için acilen eşitlik, adalet ve şiddetle mücadele bağlamında güçlü normların konması, yasaların çıkarılması ve politikalar üretilmesi gerekmektedir.
- Kürt meselesinin çözümsüz bırakılması özellikle gençler üzerinde çok boyutlu etkilere neden olmaktadır. Tarihsel bir sorun olarak Kürt meselesinin çözümsüzlüğü, savaş, çatışma ve kutuplaştırma siyasetinin gençlerin gündelik hayatlarını, sosyal ilişkilerini ve gelecek tahayyüllerini etkileyen önemli bir sorun olarak ön plana çıkmaktadır.
- Kürt Z kuşağı özellikle son yedi yılda tekrar uygulamaya konulan çatışma koşullarından dolayı daha içe kapanık ve bireysel tepkiler gösterme eğilimi taşımaktadır. Denetim, kontrol ve gözetim mekanizmalarının yoğunlaştırılması, algılanabilir ayrımcılığın gündelik hayatı etkilediği bir ortamda gençlerin politik alanla ilişkisi de farklılaşmaktadır.
- Kürt Z kuşağı, dijitalleşme ve iletişim teknolojisindeki gelişmelerin sonuçlarından önemli oranda etkilenen ve yeni bir dijital habitus içinde, birey, toplum, kültür, politika ve örgütlülük gibi alanlarda “içselleştirilen eğilimler” göstermektedir. Genç kuşak alışlageldik reflekslerden farklı olarak, bu habitus içinde yeni reaksiyonlar geliştirmekte, yeni kodlar kurmakta, yeni bir üretim-tüketim ve duygu ekonomisi inşa etmektedir. Bu durum Z kuşağı başta olmak üzere, genç kuşakların anlaşılmasında önemli bir parametre oluşturmaktadır.
- Kürt Z kuşağının yeni medya ve dijital platformlarla ilişkisine baktığımızda TV, radyo ve basılı gazete yerine, dijital medya araçlarına eğilimin belirgin bir şekilde artış gösterdiği görülmektedir. Sosyal ve siyasal enformasyon kaynaklarıyla ilgili bu değişim, gençlerle iletişim ve etkileşim kurma konusunda dijital medya araçlarının önemini göstermektedir. Bu durum gençlik politikalarının inşasında ve yeni siyasal iletişim stratejilerinin belirlenmesinde dikkate değer bir gelişme olarak ön plana çıkmaktadır.

- Hem uygulanan otoriter politikaların sonuçlarından dolayı hem de dijital iletişimin çeşitlendirdiği yeni sosyalleşme biçimleri, yeni grup ilişkileri ve yeni politizasyon nosyonu gençlerin klasik anlamda politik alanla ilişkisini büyük oranda dönüştürmüştür. Ortaya çıkan tabloda Kürt gençlerinde depolitik tutumun geliştiğini görmekteyiz. Gençler büyük oranda politik alanın dışında durmamakta ve politik bilinç ile ilgili tepkiler göstermektedir. Bu durum özellikle siyaset yapıcılar açısından bu değişimin dinamiklerini anlamayı oldukça önemli kılmaktadır.
- Hem dünyada hem de Türkiye'deki genç kuşaklarda görüldüğü gibi, Kürt Z kuşağında da din algısı ve ibadet gibi mefhumlarda büyük bir değişim ve dönüşümün gerçekleştiği görülmektedir. Kendinden önceki kuşaklarla belirgin bir farklılık ortaya koyan bu durum, gençlerin farklı düşünce, inanç ve aidiyetlerle ilgili daha çeşitli ve çoğulcu eğilimini göstermesi açısından dikkat çekicidir.
- Genç kuşaklarla ondan önceki kuşaklar arasında temel ve yapısal bir sorun olan gerontokratik hiyerarşi ve karar alma süreçlerinde yaş kategorisinin belirleyici olması, Kürt Z kuşağının da kendinden önceki kuşaklarla yaşadığı sorunlardan biri olarak ön plana çıkmaktadır. Yapısal olan bu durum, özellikle dijital iletişim teknolojisinin gelişimi, yeni sosyalleşme alanı ve grup ilişkilerinin değişimi dolayısıyla Kürt Z kuşağının sivil toplum örgütlerine, derneklere ve siyasi partiler gibi kolektif yapılarla ilişkisini de dönüştürmektedir. Bu durum ilgili yapıların, gençlerin bu konuda yaşadığı güvensizlik, muhafazakârlık gibi kaygılarını gidermesini ve daha kapsayıcı olmasının önemini göstermektedir.
- Yaptığımız çalışmada Kürt Z kuşağının Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne ve bu yeni sistemin asker, polis, yargı gibi kurumlarına ve bir bütün olarak bürokrasiye güvenlerinin oldukça düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum gençlerin geleceğe dair tasavvurlarını önemli oranda etkilemekte ve gençlerin büyük çoğunluğunun yurtdışına gitmeyi istemesiyle sonuçlanmaktadır.